

17834

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MODERN KÖNYVTÁR

SZERKESZTI GÖMÖRI JENŐ

BALÁZS BÉLA AZ UTOLSÓ NAP

DRÁMA NÉGY FELVONÁSBAN

ÁRA **60** FILLÉR

AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZ-
VÉNYTÁRSULAT KIADÁSA BUDAPESTEN

NYUGAT

SZÉPIRODALMI ÉS
KRITIKAI FOLYÓIRAT

Főszerkesztő IGNOTUS

Szerkesztők

ADY ENDRE és FENYŐ MIKSA

Minden száma vaskos kötet

Közl regényt, novellákat, tanulmányokat,
verseket, színházi, művészi és könyvkritikákat
a legjobb írók tollából.

Megjelenik minden hó 1-én és 16-án

Előfizetési ára egy évre 24 K,
félévre 12 K. Egyes szám 1-20 K.

Kérjen mutatványszámot

a kiadóhivataltól Budapest. IX., Lónyay-utca 18

OSZK

Rónai Dénes felvétele

Balás Béla

BALÁZS BÉLA

AZ UTOLSÓ NAP

DRÁMA NÉGY FELVONÁSBAN

AZ ATHENAEUM R. T. KIADASA

3282a

SZEREPLŐK :

Astorre Baglione }
Simonetto Baglione } testvérek, Perugia zsarnokai

Atalanta, az anyjuk

Emilia }
Vanozza } udvarhölgyei

Matarazzo, krónikás

Sandro, kapitány

Giuliano püspök, pápai követ

Frater Niccolo, kísérője

Pietro Vanucci, festő

Galeotto Oddi, a kibékült ellenséges család feje

Viktória, a felesége

Paolo, a fia

Rafael Santi

Giannicola

Lo Spagna

Tiberio

fiatal festők, Vanucci tanítványai

Livia Vanucci, Pietro leánya

Olympia, kéjhölgy

Bartolo, katona

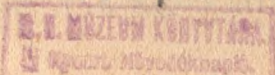
Perugiai polgárok, katonák, apródok, álarcosok, nemesi vendégek, szolgák stb.

Történik Perugiában, a XV. század végén, déltől hajnalig.

R
2

17.834/321-323

A szerző minden jog, a fordítás és előadás joga is

ELSŐ FELVONAS

(Pompás nyitott nagy loggia, árkádos folyosó huzódik végig ferdén a színen és eltűnik jobbra egész elől egy sarok mögött, szinte mintha a nézőtérbe folytatódnék: és eltűnik hátul a középtől kissé balra a rámpával párhuzamosan beszélő fal mögött. Jobbra elől nagy porta, nehéz biborfüggönyökkel, melyeket, ha a kibemenők előtt szétvonnak, belátni a terembe. Jobbra sátorszerű függöny, fődél alatt szőnyegek, párnák, székek, kerevet és néhány alacsony törökös asztal. A karcsu márványoszlopok között kilátni Perugia sokszögletű, szélkakasos cserép háztetői fölött a várfalon át a lépcsőzetesen emelkedő umbriai hegyekre. Kék homályos messzeségben a havas Appeninek. Büszke, szellős magasság. Nap-sugaras tavaszi dél. A szemközti nagy ajtó biborfüggönyei mögül csörömpölés és zenészek hangolása hallatszik ki. Pompásan öltözött apródok jönnek-mennek. Jobbról a folyosó felől nagy arany-ezüst tálakban gyümölcsöt, süteményt, virágot és szépművű nagy korsókat hoznak és viszik a terembe).

(Matarazzo, később frater Niccolo)

Matarazzo (dereshaju kis öreg, hosszú fekete talárban, csinos fekete barettal fején. Hadonászó és szaladgáló, gyorsan és kapkodva beszél.): Siessetek, siessetek, gyerekek, siessetek, siessetek. Hiszen nemsokára megérkeznek a vendégek. Itt lesz Don Giuliano püspök,

a pápa ő szentségének követe, itt lesznek a szenátorok és a legelőkelőbb nemesek, sőt az ellenpárti családok is. Azt akarjátok, hogy készületlenül lepjenek meg bennünket? Hogy lássák, hogyan teritjük az asztalt? Hogyan rendezzük az álarcosokat? Talán bizony a konyhába is elvezetnétek, hogy lássák, hogyan sül az étel? (Megállit egy gyümölcshordó apródot és kivesz a tálból.) Ah, csodálatos! Hesperus kertjéből hoztad e gyümölcsöt, bizonyára ott terem ilyen, rózsaajku szüzek forró szemsugarától édesedve. (Eszik.) Ah! Ah! (A szin mögé kiált.) Padre Niccolo! Barátom Niccolo! Gyere csak, gyere. Nézd csak, mit szereztem számodra is. Inyed nem izlett még ennél édesebbet.

Niccolo (jön jobbról. Sötét nézésű, halovány barát): Dicsértessék a mi urunk Jézus Krisztus!

Matarazzo: Amen, ámen. Vegyél hát belőle, padre. Az édesség a mennyország előize, az istenek nyoma a földön. Tehát — (eszik) tehát, ha ajkad e gyümölcshöz ér, a halhatatlanok lába nyomát csókolod. Rajta.

Niccolo: Jézust örömmel itatták.

Matarazzo: De a maga jószántából ő is bort ivott a kánai menyegzőn. Ugy-e? És most nem menyegzőt ülünk-e máma? A békét, a pálmaágas fehér békét jegyezzük el a Baglionék dicső házával és Perugia városával. Ilyen nagy ünnepen csak szabad mulatoznunk. És kivált neked, padre Niccolo, vigadnod kellene. Hiszen ti barátok hoztátok a békét. A pápai követ, urad, Giuliano püspök műve volt, ugy-e? Hát nem örülni való, hogy a konok Galeotto Oddi és fia Paolo kibékültek. Sőt idejönnek békelakomára. Ide a Baglionék házába, melybe még soha Oddiak be nem léptek.

Niccolo: Bizonyos, hogy ki is fognak lépni belőle?

Matarazzo (ijedten körülnéz): Ssz! — Sssz! —

Padre, az Istenért vigyázz! Hogy m e r s z kimondani ilyet? Hiszen ma reggel fogadták esküvel a békét a San Lorenzoban, az erkélyes oltár előtt!

Niccolo: Esküdtek? Az más. Hát a kiüzött Od-diak, akik most körül fogják a várost, azok mit esküdtek? Hátha azt esküdték, hogy még az éjjel felgyújtják Perugiát?

Matarazzo: Nem félünk! Nem félünk tőlük! Astorre Baglione őrzi a falakat. Csak kerüljessék a falakat éhes farkasokként. Astorre győzhetetlen. Mars és Fortuna nemzették őt. Oly békében lehetünk idebent, mintha az aranykor tért volna vissza.

Niccolo: Az aranykor, persze. Hanem az utolsó ítélet, testvérem, közelebb van. És akkor felelni fogtok a hitetlenségért. A pogány Plato szobra előtt örökmécses éget urad, Simonetto.

Matarazzo: Oh az édes Simonetto!

Niccolo: Hanem a lorenzoi madonna szeméből könnyek hullanak éjjelenként.

Matarazzo (kissé megdöbbenve): Mit? Azt mondják, hogy a lorenzoi madonna szeméből éjjel könnyek hullanak? Ugyan! Hiszen lemosná arcáról a tempera festéket. (Járkál) Hm. Ma délután ugyanis gyónni megyek. Két nagy viaszgyertyát fogok áldozni.

Szolga (jön balról): Matarazzo, az álarcosok elkészültek.

Matarazzo: Oh az álarcosok! Bravo! (Tapsol örömeiben.) Jöjjenek, jöjjenek gyorsan, megmutatom hová rejtőzzenek. Padre! meg fogod látni, mily gyönyörű menet. A földre szállt Olympus! A Mediciek és Sforzák udvarában se látsz ilyet. Ó, hogy fog Giuliano püspöknek tetszeni! (Visszajön) Hol van urad, Giuliano püspök? Merre járt, padre? Ugy-e nemsokára itt lesz?

Niccolo: Pietro Vanucci mester műhelyébe ment.

Az ifju Rafael képét akarta megtekinteni. Mindjárt itt lesz.

Matarazzo: Oh az édes, drága Rafael! Giuliano püspök kíváncsi volt a festményre? Mondd. Mit mondott? Nem tudod? Bizonyára signor Simonetto figyelmeztette rá, oh, ha tudnád! A szüz Mária rajta a szép Livia Vanucci lesz, a mester lánya. Oh, ha tudnád! Simonetto ... (Elhallgat) Milyen szép Monna Livia!... Ah! Az álarcosok! (A folyosón balról megjelennek az álarcosok. Pompásan öltözött tarka tömeg. Egy hajókocsin Mars és Fortuna koszorút tartva föléje. Vénusz a kagylón. Körülötte nymphák és Bacchus satyrokkal körülvéve. Vagy ötvenen vannak, lantokkal és mindenfajta zeneszerszámmal ellátva. Matarazzo előttük fut.) Erre — erre. — Itt menjetek be. — Ha intenek: kijöttök. — Itt fogtok átmenni, — erre be a nagyterembe. (Niccolo mellé áll.) Hát mondd... hát mondd; — hát mondd, nem gyönyörű? Nézd, Mars és Fortuna, aki verset fog mondani. Nézd, Vénusz Anadyomene a kagylón! Nézd Bacchust. Hát nem gyönyörű ez? Ugy fogom leírni ezt a békeünnepet krónikámban, hogy még századok múlva is érezzék rózsáinak illatát.

Niccolo: Hát keresztények vagytok ti, ha pogány istenek előtt ünneplitek a békét, akik között béke sohasem volt, hanem csak árulás és harc?!

Matarazzo (okoskodva): De nézd, barátom. Ha Isten gyűlölte volna a régieket, nem elpusztította volna a nyomukat, mint ahogy elpusztította Babel és Ninive bálványait? De a görög és római istenek szobrai visszajönnek a föld alól, mint a virágok tavasszal és felárad a régi világ.

Niccolo: Közeledik az antikrisztus.

Matarazzo (lelkessedve): Nem, nem! Egy éneket daloltak egyszer az istenek a világba és az visszhangzik most! Visszhangját verik századok távoli századok-

nak, mint ahogy egymásnak adják a hangot a nagy hegyek!

Niccolo: Én az Ur haragját hallom közeledni. Háborut és pestist. Vasvesszővel fog korbácsolni és nem fog rajtatok segíteni Mars és Jupiter!

Matarazzo (kissé megszeppenve): No padre, miért haragszol? Azért mi keresztények vagyunk. Tartunk mi össze filozófia és teológia, hogy két szárnyal szállhassunk Istenig. (Kezet nyújt.)

Niccolo: Gondolj rá, hogy nem tudod, mikor ér utolsó órád. (Jobbra el.)

Matarazzo (kérlelve): No, kedves barátom Niccolo... (Utána néz, aztán vállat von és átmegy jobbra, ahol az álarcosok egy ajtón bevonultak.) Itt vagytok mind? Jól van, nagyon jól van. Ha felrántom az ajtót, akkor kijöttek.

(Simonetto megjelenik).

Simonetto (bejön a bal ajtón. Huszéves, halvány, sötét tekintetű ifju. Fülén alul érő hosszú fekete haja, extatikusan izzó, fekete szeme. Sima fekete bársonyban jár, csak kardjának markolata arany és a könyv kezében fehér pergamen. Szenvedélyes és dacos ajkait gyakran beszopja és rágja. Akaratos, parancsoláshoz szokott mozdulataiban van valami lázas álomjáróhoz hasonló. Szótlanul közeledik Matarazzo felé).

Matarazzo (észreveszi és félig meghajolva, félig a karjait tárva feléje, meghatott örömmel kiált): Ah uram, Simonetto! (Altalában minden Simonettohoz való szavából végtelen megindult, aggódó szeretet cseng ki.) Hogy vagy, uram? Nem láttalak még máma. Hogy aludtál az éjjel?

Simonetto (átöleli félkarjával Matarazzo nyakát és úgy jön vele lassan át jobbra, de nem felé).

Matarazzo: Megint olyan szomorú az arcod, édes Simonetto. Talán álmodtál vagy látásod megint? Ne mindig higgy nekik, Simonetto. Gyakran gonosz démonok akarnak csak megtéveszteni. (Szünet.)

Simonetto (nem felel. A loggia jobb széléhez érve, megfordulnak és ugyanígy sétálnak lassan visszafelé).

Matarazzo: Vagy talán az olvasmány komorította el arcod? Mutasd, mit olvassz, Simonetto. Mutasd! (Kiveszi kezéből a könyvet.) Ah, Plato Phaedonját olvasod megint? Sicíliai Dionysus nem volt olyan hü tanítványa neki, mint te. Látod, édes Simonetto, látod, hogy mégis az ideák égi világának csodálatos harmoniája szerint mozog körülöttünk és bennünk minden. Ne félj a csillagoktól, édes Simonetto.

Simonetto: Nem jött vissza don Giuliano az Odiakkal?

Matarazzo: Nem jöttek még vissza. Nem jöttek. De nemsokára itt lesznek. A pápai követ Pietro mester műhelyét tekintette meg. Ő nagyon ért a képekhez. A Vatikánban nagyon értenek a képekhez. Látta a fiatal Rafaelt. Mária koronázását, Livia arcképét látta. Hallod, Simonetto?

Simonetto: Mondjad, Francesco: A Mars-planéta ma még a Scorpio jegyében áll ugy-e, és holnap is?

Matarazzo: Igen, édes Simonetto. De ne nyugtalanítsd az téged. Hiszen látod idáig sem történt semmi. Sőt békeünnepet ülhettünk végre.

Simonetto: A Mars a Baglionék planétája.

Matarazzo: Igaz. És igaz, hogy rossz jel, ha a száraz Mars-planéta a Scorpió nedves jegyébe lép. De ne aggódj, hiszen holnap reggel már elhagyja és addig mi történhetik? Mért aggódnál?

Simonetto: Aggódni? Mi az. Háromszoros övet

kötnek a zephirek a világ körül és hétszeres abroncsba fogják a bolygók sphaerái és öröktől fogva biztosan van bogozva minden. Ki aggódhatik? Mi történhetik? Felettünk szállnak a planéták, mint egy óriás szövőszék hajói és szövik a sorsot eltéphetetlenül. És seraphok, cherubinok, lelkek, démonok millióival zsufozva örvénylik az ut körülöttem, mint örök törvényű tenger hullámzása sodorja lelkem hullámát. Mit féltsek? Bár jobban, bár mindig érezném, hogy elmos és visz az ár.

Matarazzo (meghatva): Oh dicső, szép Simonetto.

Simonetto: Mit mondtál az előbb? Don Giuliano látta Liviát?

Matarazzo: Csak az arcképét, mondtam. Máriát Ráfáel festményén.

Simonetto: Te mikor láttad utoljára Liviát?

Matarazzo: Ma reggel a templomban láttam. Oh, gyönyörű volt, Pietro mester megint maga öltöztette ki és...

Simonetto (szavába vág)! Szólt hozzád?

Matarazzo: Igen, igen. Téged üdvözöltet, uram. »Köszöntöm a felséges Simonettet. Add neki át, messer Matarazzo.« Így mondta. (Szünet.)

Simonetto: Az éjjel véresen láttam Liviát álomban. Fehér keblén és csipőjén hosszú vörös szalagokban csurgott a vér és lángolt a szeme. Éreztem vérenek illatát. És mintha az az én véremnek illata lett volna. Mit jelent ez az álom, Francesco?

Matarazzo (félénken): Talán, talán azt, uram, hogy ki fogod ölni a szivedből.

Simonetto: Vérről álmodni halált jelent!

Matarazzo: Édes, drága uram...

Sandro (szakállas, vadképű. Páncélban, porosan jön jobbfelől. Rekedt, durva hangú. Néhány lépéssel

Simonetto előtt megáll tisztelettel): Üdvözlégy, uram. Nem tudod Astorre bátyád hol van?

Simonetto: Ki tudhatja azt, jó Sandro, hogy Astorre hol van, hacsak szemével nem látja. Mit akarsz Astorrétól?

Sandro: Nagyon fontos hirt hozok, uram. Sürgős a dolog.

Simonetto: Francesco...

Matarazzo (meghajol): Igen, uram, parancsolj velem. (Kimegy a folyosóra és lenéz az udvarra.)

Simonetto: Ha sürgős, mondd el nekem, Sandro. Nos?

Sandro: Nem sokáig fog ez a békeünnepség tartani, uram.

Simonetto: Beszélj.

Sandro: Todi felé portyáztam reggel 20 lovasal és a Monte Piano alatt megláttam egy kis kémlelődő csapatot. Utána! — A hegyoldalban bekerítettük, elfogtuk. Orazio Oddi volt a vezetőjük.

Simonetto (szilaj diadalmasan felkiált): Ha!

Matarazzo (megrezenve visszafordul és figye!).

Sandro: Várj az örömmel, Simonetto. Orazio jól verekedett. Nem adta meg magát, meg kellett ölni. Haldokolva hangosan dicsekedett: »Ugyis végetek van, mert megtaláltuk a monte-paccianoi forrás fejét és leromboltuk a vízvezetéket. Egyetlen kutatók a San-Lorenzo előtt ki fog apadni még máma és holnap hajnalban rohamra indulunk.«

Simonetto (összeharapott ajkakkal): Perugia egyetlen kutja kiapad még máma? Megtálaták a monte-paccianoi vezetéket? (Gunyosan felkacag.) Ha-ha.

Sandro: Haldokló nem hazudik, uram.

Simonetto (összeráncolt szemöldökkel): A Mars

planéta a Scorpio jegyében áll még holnap hajnalig és vérről álmodni halált jelent.

Sandro: Mit beszélsz, uram?

Simonetto: Teljesedik a sors. (Mintegy felébredve.) Megbízhatók az emberek, akik hallották?

Sandro: Öt riminii zsoldos kivételével.

Simonetto: El kell tenni láb alól. Hordókba töltesd a vizet, amíg még folyik és a népet ne ereszd a kúthoz.

Sandro: A foglyokkal mit csináljunk?

Simonetto: Vezettesd a belső udvarba. De vigyázz, senki meg ne tudja. Orazio bátyja itt lesz ma déli lakomán. (Az öklével fenyeget.) Vért iszunk a pecsenyéhez, ha nem lesz vizünk!

Sandro: És aztán, signor Simonetto? Viz nélkül egy napig se bírjuk az ostromot.

Simonetto: Kinpadra vonatod a foglyokat, míg meg nem vallják, hol vannak elrejtve az Oddiak csapatai. Ha nem maradhatunk a várban, kimegyünk még az éjjel.

Sandro: Azt, azt! Udvariasak leszünk és mi látogatjuk meg őket. Ez az egyetlen menekvés.

Simonetto: Csavartasd ki az ujjakat izenként, de lassan, egész lassan. Hámoztasd le a bőrüket és szó-rass parazsat rá. Vigyázz, hogy meg ne haljanak! (Démonikus kéjjel beszél.) És törd el bordáikat egyenként, hogy a szálkás csont furódjon ki az oldalukon.

Sandro: Bizd rám, uram, meg fogják vallani, amit tudnak.

Simonetto: Siess. Hozd majd hirül, mit végeztél.

Sandro (jobbra kifelé megy).

Simonetto (mozdulatlanul néz maga elé. Mikor Sandro már eltűnt, utána kiált): Sandro!

Sandro (visszajön): Parancsolsz, uram?

Simonetto (közeledik hozzá): Vitess egy hordó vizet Pietro Vanucci mester házához!

Sandro: Miért, uram?

Simonetto: Mondottam: Megteszed!

Sandro: Nem lesz feltűnő, signor Simonetto?

Simonetto (indulatosan toppant lábával és a kezével int, hogy menjen).

Sandro (meghajol és jobbra elmegy).

Simonetto (lassan Matarazzo felé megy, aki befelé jön).

Matarazzo (naivan, aggódva): Rossz hír volt, édes Simonetto, hogy úgy elsötétedett megint az arcod?

Simonetto: Dehogy, Francesco. Sőt nagyon jó. Elfogták Orazio Oddit egy kis csapattal.

Matarazzo: Ugy kell, ugy kell a gonosz lázadónak. De a bátyja, signor Galeotto, békelakomára jön nemsokára. Vajjon mit fog szólni?

Simonetto (szünet mulva): Mondd, Francesco (karbafont kezekkel nézi a krónikást, szünet mulva), mit tudnál te feljegyezni rólam, ha holnap már meghalok? Ilyen fiatalon, tettek nélkül?

Matarazzo: Édes Simonetto uram, hogy gondolhatsz a halálra? Nem látod, hogy felhőtlenül ragyog az ég és ünnepi lakomára készülünk?

Simonetto (mint fent): Azt fogod irni: Simonetto Baglione fél lélekkel már a tulvilágon élt és fél lélekkel semmi nagyot nem lehet tenni.

Matarazzo: Drága Simonetto, tudod te azt, hogy nemcsak hadi tettek örököltik meg a nevet, hanem még inkább a ragyogó szellem.

Simonetto (mint fent): Azt fogod irni: Sietett a tulvilágra, mert kíváncsi volt. Csodálkozni fognak ezen az emberek?

Matarazzo: Uram!

Simonetto: Ki csodálkozik rajta, ha azt mondom: »hazamegyek«? Ha azt mondom: »idegenben vagyok, fázom, szenvedek — ime elhivnak és én örvendek«?

Matarazzo: De hiszen nem hivnak el. Nem hivnak, drága, jó Simonetto.

Simonetto (egyszerűen): Teljesedik a sors, Matarazzo.

Matarazzo: Miért? Hol? Rossz csillaggal még nem veszedelem és veszedelem még nem halál. Verd ki a fejedből, édes uram, ezeket a lázas álmokat.

Simonetto (szünet mulván): Ugy-e odafent, ahol lehull rólunk a test, mint a rossz ruha, kettővel is egyesülhet a lélek plátói szerelemben?

Matarazzo (leverten): Igen. Azt hiszem uram.

Simonetto: Akkor Livia lelke ott engem épp úgy fog szeretni, mint Rafaelt. Ott nincs kín és kísértés és kétség. Nyugodt örömben várnak egymásra a lelkek.

Matarazzo (nagyon szomorúan): Édes uram, ide- lent is lelhet békére a lélek. Hidd el. A tied csak nagyon fiatal még. Ködös-borongós, mint a kora tavasz. Hidd el! És ne haragudj rám ezért. Nem méltó fejedelmi férfihöz halálba kíváncozni egy asszony miatt.

Simonetto: Egy asszony miatt — én?! Nem Francesco. Nem asszony miatt. Hát lehet az, hogy asszonyszemély ilyen maró, emésztő vágyat gyújtson? Lehet az, hogy asszonyszemély véresre fesse álmaimat és álomszinüre nappalaimat? Ugye, az nem lehet. Az égi fény az, mely Livia szépségéből rám sugárzik ... Így van — ő a hívás csupán. Ő az üdvözet odaátról. Livia csak kelyhet nyújtott nekem és most a forrásra szomjazik a lelkem.

(Astorre jön.)

(Astorre magas, pompás királyi alak. Szép, fehér, hideg arcán büszke, ragyogó nyugalom. Hullámos arany-sárga haja két vállára omlik. Ezüstbrokátos, világoskék selyemben, ugyanolyan köpenyben, hanyagul előkelő, főként székelyesen szép mozdulatu. Lassan és szenvedélytelen, kemény határozottsággal beszél. Valami tündöklő érzékiség ömlik el rajta.)

Astorre arcán fekete selyemálarc van és jobbról-balról két mór testőr kíséri, akik a loggia bejáratánál megállnak. Astorre lassan bejön.)

Matarazzo (mélyen meghajol, elfogultan, szinte félénken): Felséges Astorre.

Simonetto (a hangjából és ahogy végignézi a belépőt, lelkes csodálat és szeretet érzik): Üdvözlégy, Astorre bátyám.

Astorre (beljebb jön, leveti az álarcot, aztán int a testőröknek, akik jobbra eltűnnek): Jó napot, Simonetto. Jó napot, messer Matarazzo. (Jobbra elől hanyagul egy kerevetre ereszkedik. Minden póza klasszikus szépségű és diadalmas tudatosság van benne). Vannak már vendégek odabent?

Matarazzo: Nincsenek még, uram. Don Giuliano az Oddiakkal még nem érkezett meg.

Astorre: Itt lesznek nemsokára. De úgy látszik, az Oddiak nem tulságosan sietnek. (Elterelve.) Nézzétek, mit kaptam egy firenzei kereskedőtől. (Egy almanagyságu aranygolyót nyújt Simonettonak.) Indiai illatszerekkel töltött aranygolyó.

Simonetto (szagolja): Ha behunyom a szemem, viharkavarta vörös rózsaeerdőket látok. (Matarazzonak adja.)

Matarazzo (szagolja): Oh, oh, csodálatos. Ibolya, ámbra és mosusz szégyenkeznének mellette. Ez az Elysium illata. (Visszaadja Astorrenak.)

Simonetto: Astorre, hirt hoztak.

Astorre (Simonettet figyelve): Azt mondja, meztelábos indiai papok adták el neki. Mesélik, hogy ott vannak olyan virágok, melyeknek kelyhéből fehér lányok nőnek. Azoknak a husa lehet ilyen illatu. Ugy-e, Simonetto?

Simonetto (nem felel).

Astorre: Matarazzo, menj csak ki a folyosóra és figyeld, mikor jönnek kedves vendégeink és szólj majd nekünk, ha látod.

Matarazzo (meghajol): Igen, uram. (Kimegy a folyosóra.)

Simonetto: Astorre, hirt hoztak.

Astorre (nyugodtan, szinte egykedvűen): Az Oddiak megtalálták a forrás fejét a Monte Paccianon. Estére víz nélkül marad Perugia és holnap hajnalban rohamra indulnak.

Simonetto: Már tudod?

Astorre (az arany golyót szagolva): Hová vitted a foglyokat?

Simonetto: A belső udvarban kinpadra vonattam. Hogy megtudjuk, hol vannak elrejtve az Oddiak csapatai. Még az éjjel rajtuk ütünk.

Astorre: Nem megyünk ki.

Simonetto: Nem tehetünk egyebet. Víz nélkül egy napig se bírjuk a harcot.

Astorre: Egyebet fogunk tenni. (A golyót szagolja.) **Simonetto** — képzeld csak, egy katona Pietro mester házához akart vinni egy hordó vizet.

Simonetto (összeráncolt szemöldökkel farkasszemet néz Astorreval, nem felel).

Astorre (rövid szünet mulva): Persze, lecsukattam és visszavitettem a vizet.

Simonetto (fojtott indulattal, fenyegetően): Astorre!

Astorre (nyugodtan): Ugy-e, jól tettem, Simonetto? Egy óra mulva az egész utca azon töprengett volna, hogy miért és két óra mulva a nép megostromolta volna a kutat. Ugy-e, Simonetto? — Pedig háboruban első a katona.

Simonetto (összeharapott ajkakkal, karbafont kezekkel néz szembe Astorrel).

Astorre: Mondd, Simonetto, nagyon szép Pietro mester lánya, Livia?

Simonetto: Szép.

Astorre: Milyen színű a haja?

Simonetto: A glóriának halvány aranya.

Astorre: És milyen a szeme?

Simonetto: Nem tudom.

Astorre: Nem tudod? Valóban, akkor szép lehet Livia. Ne küldjük a testőröket érte, akik udvariasan meghívnák, hogy a palotánkba jöjjön? Itt megnézheted majd szemének színét és szép testének formáit is.

Simonetto: Astorre! Ha testet akarok hozatni magamnak, lélektelent, akkor a mézárásokhoz is küldhetem szolgálóimat.

Astorre: Aki az asszony testét bírja, az bírja lelkét.

Simonetto: Aki az asszony testét elveszi, az eleresztette a lelkét.

Astorre: Azt mondják, hogy egy fiatal festő, az Urbinóból jött Rafael, nagyon tetszik a szép Liviának. Könnyű volna azt a kölyköt eltüntetni.

Simonetto: Aki haja szálát görbiti: halál fia!

Astorre: Jámbor barátok korbácsolják testüket,

hogy vérük ellen védekezzenek. Te, a kis urbinoival barátkozol. Miért nem húzol szőrcsuhát hozzá? Miért nem vereted magad avval a fiuval? — Baglione vagy te?

Simonetto: Az vagyok.

Astorre (feláll, keményen): Simonetto! — Ezen a harcon dől el a Baglionék sorsa. Szükségem van szellemed világosságára és szived tüzére.

Simonetto: Ne tőlem kérd. Egyik sem enyém.

Astorre (közelebb lép hozzá): Simonetto. Tudod-e történetét ama török szultánnak, aki legkedvesebb nőjét leszurta saját kezével, mert a szerelem elvonta őt a háborutól? Tudod-e ezt a történetet, Simonetto?

Simonetto (halkan): Aki az asszony lelke után nyul, az fehér mellében törrel is keres.

Astorre: Aki a vágytól szabadulni akar, az lakjék jól, Simonetto! — Elküldöttem testőreimet a szép Liviáért! — Nemsokára itt lesz kezeid között.

Simonetto: Astorre!!

Astorre (parancsolón): Szükségem van rád!

(Sandro jön, gyorsan a folyosó felől).

Astorre: Folyik-e még a víz, Sandro?

Sandro: Igen, uram. De már zavarodik.

Astorre: Nem nyugtalankodik a nép?

Sandro: Még nem. De az egész városban arról beszélnek, hogy elzártuk a kutat.

Astorre: A foglyok?

Sandro: Egy meghalt és kettő megőrült. De két-félét vallanak és még nem tudjuk, melyik az igazság.

Matarazzo (jön a folyosóról): Uram, jönnek a vendégek! A vendégek! A püspök és Galeotto Oddi és a fia Paolo és a felesége. Mindnyájan, mindnyájan.

Astorre: Éppen jókor. Signor Galeotto talán meg tudja mondani, melyik az igazság. (Odakint trombita jel.) Siess, Sandro, meg ne lássanak. (Halkan.) Készítsd el a sárga szobát.

Sandro: Igen, uram. (El).

Astorre: É: most simítsd el a komorságot homlokodról, Simonetto. Mutass bárátságos arcot, nehogy azt higgye Paolo Oddi, hogy nem szívesen látjuk és talán rosszat forralunk.

(Balra kinyílik egy ajtó. Hat apród jön ki, sorfalat állva; közöttük kijő Atalanta Baglione és Emilia és Vanozza udvarhölgyek.)

Astorre és Simonetto (meghajlással üdvözlik): Anyám.

Matarazzo: Üdvözlégy signora Atalanta.

Atalanta (egyszerűen öltözött, büszke, szép öreg asszony): Üdvözöllek, fiaim. Csakhogy itt vagytok. Már attól félttem, nélkülözni fogunk. Disztelen lett volna a fogadtatás, mint cimer nélkül a pajzs. Ugy-e, Emilia?

Emilia (bókolva): Ily ragyogó és félelmes cimer fölöslegessé teszi a pajzsot.

Atalanta: Hallom, megérkeztek vendégeink. Gyere, hát e'élük. (A folyosó felé.) Gyere, drága Simonetto fiam. Megint olyan bus az arcod? Nem örülsz a békének? Lásd, én úgy örülök. (Megsimogatja.) Légy vidám, fiam.

(Balról a folyosóról jönnek a vendégek: don Giuliano püspök, Galeotto Oddi, Vittoria a felesége, Paolo a fia, mögöttük lovagok és hölgyek. Zsongás, mozgás, a lovagok és hölgyek balra és hátul félkört alkotnak. Paolo vad és gyanakvó tekintettel néz körül és apjához húzódik, mintha féltené.)

Astorre (az Oddiak és don Giuliano felé): Üdvözlég házunkban, signor Galeotto. Ti is, Vittoria és Paolo. Üdvözlég don Giuliano. Ettől a perctől teljes csak házunk tisztessége, hogy küszöbét átléptétek.

Galeotto (szakállas, öreges, komoly szomoruság arcán és hangjában): Nem gyarapszik a nap fénye a holdtól, dicső Astorre. De ettől a perctől fogva Perugia nyugalma és békéje legyen teljes Krisztus nevében.

Astorre (melegen): Jertek hát, Galeotto, Vittoria. Legyetek barátaim. Hát nem szebb ez a viaskodásnál?

Vittoria: Fogadd, nemes Atalante, e nap emlékéül e csekély vendégajándékot. (Két apródnak int, akik ezüst- és aranytalakat hoznak.)

Atalanta: Köszönöm, köszönöm, édes Vittoria. Oh be gyönyörűek! Ugy-e Emilia? Vigyétek be a terembe. Asztalom diszei legyenek. (Az apródok el.)

Don Giuliano (elegáns, mosolygó római főpap. Két rózsa van a kezében. Mikor előre lép, hirtelen teljes csend lesz): Áldás legyen a házon, áldás Perugián, és minden lakosán. A pápa nevében hirdetem mégegyszer, hogy béke és szövetség van Galeotto Oddi és a Baglionék között. Öleljétek meg egymást barátságban, hogy térjen vissza Perugia boldog aranykora. Lakomával ünnepeljétek a békét, melyet a szent ereklje oltára előtt esküdtetek, s miként az embervérrel fertőzött templomot borral mostuk tisztára, borral mossátok tisztára a gyűlöletfertőzte lelket, — (megölelik egymást Astorre és Galeotto — Vittoria, Atalanta — Simonetto, Paolo) — és a pápa nevében megáldalak.

A vendégek (ünnepélyes csendben nézték a jelenetet, most félhangos örömjaj tör ki köztük): Éljen a pápa! Éljen a béke! Oddi, Oddi! Baglione, Baglione!

Atalanta (Vittoria kezét tartva, a vendégekhez):

Ne zavartassátok magatokat, hölgyek és urak, kezdjétek a játékot és táncot és legyetek vidámak. (A vendégek a nagy terembe vonulnak.) És ti gyertek, foglaljatok kissé helyet idekint. Gyertek, Paolo és Simonetto. Milyen szép fiad van, Vittoria. (Két apród ezüstkelyhekben tálcán bort hoz.)

Astorre: Don Giuliano, Paolo és mindnyájan, gyertek, igyatok egy korty hűsítő italt.

Giuliano (Emiliával átmegy jobbra): Igyunk e nap öröme. Astorre, köszöntelek és téged, Galeotto. Szép Emilia, nem koccintasz velem? (Simonetto, Paolo és Vanozza is odajöttek, csak Matarazzo és Pietro állnak szerényen hátul.)

Astorre: Igyatok hát, kedves barátaim!

Simonetto (a földre önt a kehelyből): Előbb az isteneknek! (Isznak.)

Giuliano: Szent Antalra mondom, ez az életem legszebb napja. (Emiliára néz.) Milyen tündöklő az ég! Hallom Phóbus arany nyilainak ezreit, hogy csengnek-pengnek a szikrázó márványoszlopokon. Csodálatos ez a bor.

Emilia: Boldog ez a bor, hogy ajkadat érintheti, signor.

Giuliano: Egészségedre, Emilia.

Atalanta: Ne kiméljed, don Giuliano és ti se urak.

Giuliano (igaz rajongással): Mily gyönyörű ez a hely. Nézzétek a Scirriek tornya mögött az Appeni-nek kék sáncait. Ugy-e, az ott szemben Spello?

Astorre: Nem, Giuliano, az ott Assisi. Spello erre van. És ott Trevi látszik még és Foligno.

Giuliano: De ez itt a Monte-Pacciano, ugy-e?

Astorre: Igen. A Monte-Pacciano.

Giuliano: Azt hallom, Astorre, hogy onnét vezetik Perugia egyetlen kutjának vizét.

Galeotto: Nincs jobb viz egész Umbriában.

Giuliano: De mit csinálnál, Astore, ha az ostromlók elrontanák a vezetéket és viz nélkül maradna a város?

Galeotto: Ugy el van rejtve, hogy az lehetetlen.

Giuliano: De mégis, ha most Orazio öcséd odakint és a többi Oddiak megtalálnák és elapasztanák a vizet?

Simonetto: Kimennénk és kint ütnénk rajtuk.

Astorre (mosolyogva): Dehogy! Ha nem lesz vi-zünk, bort iszunk, don Giuliano. (A folyosón megjelenik Sandro.)

Astorre (észreveszi és int neki): Rajta hát! Ki tudja, talán már ki is apadt a kút. (Isznak, nevetnek. Astorre Sandrohoz megy.) Ne zavartassátok magatokat. (Kis zavart szünet. Megfordulnak és odanéznek, ahol Astorre Sandroval beszélget).

Simonetto (kissé hangosan, hogy a figyelmet elterelje): Don Giuliano, ugy-e, jártál a Cambioban és megnézted Pietro mester falfestményeit? Kiváncsiak vagyunk mindnyájan ítéletedre, mert idáig terjedt hire annak, hogy milyen kiváló műértő vagy.

Giuliano: Nincs oka félelemre senkinek, aki Pietro mesterre bizott valamit. Igaz-e, mester?

Pietro (deresszakállu, keményarcu, mélyen meghajol): Egész szorgalommal igyekszem, hogy uramnak és magamnak becsületet szerezsek.

Atalanta: Azt mondták nekem, hogy Pietro mester műhelyében is jártál, don Giuliano és megnézted azt a képet, melyet az ifju Rafael az én megrendelésemmre fest. Mondd meg arról a véleményedet.

Giuliano: Arról az a véleményem, signora, hogy boldog az a fejedelem, akinek ő művésze lesz, mert bizony az ő dicsősége szárnyán örök időig száll majd a dicsősége.

Atalanta: Hallod, Emilia, hallod? Halljátok, mit mond don Giuliano?

Astorre (Sandrot elküldte és visszajött, don Giuliano utolsó szavait hallotta): Kiről beszéltek?

Simonetto (jelentősen): Rafaelről.

Giuliano: Isteni csodának nevezhető, hogy ily fiatal fiuban annyi tehetség lehessen.

Pietro: Sokat kellene még neki tanulnia.

Giuliano: Igazad van, Pietro. Tanulnia kellene még és látnia sokat, hogy kifejlődhessék benne minden tehetség. Akkor fog majd csillagként ragyogni egész Itália felett. Hát küldjétek el Firenzébe, küldjétek el Rómába. Astorre, örök időkre megnyered a pápa kegyét, ha elküldöd neki Rafaelt. Én magam fogom bemutatni ő szentségének. Perugia mégis csak kicsi. Hanem ott nyitva előtte a gazdagság és dicsőség utja. (Jelentősen.) Mondom, Astorre, fényesebb ajándékot nem adhatsz a pápának. (Közelebb lép, halkán.) Tudod, hogy nem szabad elmulasztanod az alkalmat? Ő szentsége kedveli az Oddiakat.

Astorre: Nincs nagyobb vágyam, mint hogy ő szentségének kedvében járjak, és ha az ifju urbinói Rafaellel örömet szerzek neki, nemsokára bemutatathatód őt a Vatikánban. (Egy apródhhoz): Keressétek meg az urbinól Rafael Santit és vezessétek ide.

Giuliano: Köszönöm, Astorre, a pápa nevében és Rafaelében is. Meglásd, örök hire lesz a fészeknek, melyből felszállt ez a sasfiók. (Hosszabb, feltűnő hallgatás).

Astorre: Ha úgy tetszik, kedves vendégeim, jer-

tek, tekintsétek meg házam belsejét, aztán asztalhoz ülhetünk.

Atalanta: Jertek, jertek, Galeotto, Vittoria, nézétek meg a Baglionék házát. Szívből remélem, hogy megszeretitek és gyakrabban is látni kívánjátok. Jertek hát. Paolo, miért habozol?

Paolo (apja mellé furakodott): Apám, ne! Még van idő. Kiváglak!

Galeotto (elháritja a fiát): Jézus nevével lépünk be hozzátok, signora Atalanta. Béke legyen a békének és szeretet a szeretetnek szívünkben. Gyerünk. Az Ur akarata teljesedik.

Giuliano: Ideje is már, hogy menjünk. Ez a szicíliai bor ugyan feltüzelte az étvágyamat. (Bemennek).

Astorre (hátramaradt, Paolot figyelve).

Emilia és Vanozza (az ajtóból visszafordulva Astorre elé mennek, mélyen bókolva).

Astorre (mosolyogva): Nos, Emilia, hogy érzi magát a pápai követ udvarunkban?

Emilia (mosolyogva): Kitünően, uram.

Astorre: Igyekezz, hogy ne tudja, mi történik körülötte.

Emilia: Már nem tudja.

Astorre: Bravó, kis Emilia. (Int.)

Emilia (bókolva és bemegy a többiek után).

Astorre: Vanozza, szépségedre és bájadra nagy feladat vár ma.

Vanozza (lehorgasztott fejjel): Mit ér az én szépségem és bájam, ha neked nem kell.

Astorre: Nekem kell, Vanozza, hogy máma Paolo Oddi gyanakodását legyőzzed. Ebéd közben át fogod csalni a sárga szobába.

Vanozza: Uram, ne! Derék, jó emberek.

Astorre (hidegen): A vendégeknek fel ne tünjön. Felelsz érte.

Vanozza (összetett kézzel könyörögve): Astorre! Esküdtél!

Astorre (könnyedén megsimogatja Vanozza fejét): Megteszed, Vanozza, ha én kérlek.

Vanozza (lehorgasztott fejjel bemegy a terembe).

Astorre (lassan visszajön és háttal a folyosónak egy kerevetre ereszkedik. Az aranygolyót szagolgatja).

Pietro (hátrább állt Matarazzoval, most Astorre felé közeledik): Bocsáss meg, uram, hogy zavarlak.

Astorre: Te vagy, Pietro mester?

Pietro: Ha megengeded, signor Astorre, felhasználom ezt az alkalmat, hogy...

Astorre: Jó, hogy itt vagy, Pietro. Diadaliveket akarok készíttetni veled.

Pietro: Diadaliveket? Mi célra?

Astorre: Holnap délre kell hármat felállítani, három szép helyére a városnak.

Pietro: Holnap délre?

Astorre: Előre ne tudjanak róla és hirtelen lehessen felállítani. Értesz?

Pietro: Meglesz.

Astorre: Táblák legyenek rajta latin versek számára. — Messer Matarazzo!

Matarazzo (előre jön): Parancsolj velem, dicső Astorre.

Astorre: Latin verseket készíts nekem, melyeket diadalivek tábláira lehessen írni. Holnap délre kellene.

Matarazzo: Holnap délre? Miféle verseket, felséges Astorre?

Astorre: Amivel csatából jövő győztes Baglionét fogadni illő.

Matarazzo (zavartan): Meglesz, uram, meglesz. El fogom vinni Pietro mesterhez.

Astorre (szeretetreméltóan): Francesco, kérlek, menj be a terembe és szólj Simonetto öcsémnek, hogy várom idekint. De észrevétlenül. Aztán mulattasd vendégeimet. Tégy ki magadért ma, Francesco, hogy növeljed házunk hírét.

Matarazzo (meghajol): Igen, dicső Astorre, ami kevés erőmön múlik.

Astorre: Várj. Vezesd be majd Galeotto Oddit a könyvtárba, őt az nagyon érdekli.

Matarazzo: Igen, uram. (El.)

Astorre: Te maradj még, Pietro.

Matarazzo (sietve el a terembe).

Astorre (miután Matarazzo eltűnt, kis vártatva): Igaz-e, amit don Giuliano a tanítványodról mond, arról az urbinoi Rafaelről? Csakugyan be fogja járni hire az országokat egyszer?

Pietro: Igaz. Ha még sokat fog látni és tanulni és nem lesz beteg, akkor rajzban és színezésben bizonyára a legjobb mester lesz Itáliában és sok pénzt fog szerezni.

Astorre: Halhatatlan lesz a neve?

Pietro: Az is.

Astorre (végignéz Pietron): És a tiéd is, mert a mestere voltál.

Pietro (hallgat).

Astorre: Azt mondják, hogy Rafael szerelmes leányodba, a szép Liviába.

Pietro: Mondják. Ő még nem mondta.

Astorre: Hát add hozzá feleségül a leányodat, Pietro mester. Ha olyan tehetséges, mint mondjátok, bizonyára megérdemli.

Pietro: Még nem kérte. De ha kérné is, go-

nosz ajándék volna, ha neki adnám. Semmi se nagyobb kolonc fiatal festő nyakán, mint az asszony. Hallottad az elébb, uram, hogy vándorolnia kell és tanulnia. Hogy bírja ő azt egy asszonnyal? Nem szabad házasodnia.

Astorre: Hát maradjon itt. Hires festő lesz belőle itt is. (Simonetto jön balról.)

Pietro: Lehet, uram. Mégis olyan, mintha elválnád félkezét. Pedig éppen kitűnő az alkalom most, hogy Rómába menjen. Don Giuliano bemutatja a Vatikánban és egy csapásra nyitva előtte az ut.

Astorre: Nem leszek fősvényebb a pápánál és a bíborosoknál!

Pietro: Ne vedd zokon, uram, hogy kimondom: a Cambiót fesse itt, Perugiában meg a Szent Péter kolostornak fessen? Ha Rómába megy, ott nagy feladatokat kap, hogy nagyra nő rajtuk, mint a szőlőinda az eperfán. El kell mennie.

Astorre: A pápa utcákat töret és nagy palotákat épít, hogy nevét megörökítse. Még Rafaelt is elvegye tőlem?

Simonetto: Ez Rafael halhatatlanságának utja.

Astorre (feláll): Én a saját halhatatlanságom utját járom! Rafael itt marad.

Rafael (jön a folyosóról apród kíséretében. Az apród visszamegy. Rafael szép szőke fiu, megáll és bókol. Mindenki feléje fordul. Simonetto feléje nyújtja a kezét. Rafael Simonettohoz fut és hozzá simul): Simonetto!

Astorre: Hozott Isten, kedves Rafael.

Rafael (izgatottan): Simonetto! — Testőrök voltak nálunk, hogy Liviát a palotába hozzák.

Pietro: Micsoda?! — Astorre!

Astorre (mosolyogva): Meghivattam illő tisztelettel a ma déli lakomára, kedves Pietro.

Pietro: Az én lányomnak nem jár ki ez a tisztesség!

Astorre: Neked és egész családnak, Pietro. Menj csak be és mulass. Amint megérkezik lányod hozzád vezettetem.

Pietro (rövid habozás után meghajol és be-megy).

Rafael (hizelegve): Én is itt maradhatok, Simonetto?

Simonetto (megsimogatja a haját): Maradhatsz Rafael.

Astorre: Te vagy hát, akit a pápai követ anynyira megkedvelt? Fényes hajad jövődő babérok árnyékát várja, Rafael.

Rafael: Oh, uram.

Astorre: Te Rómába akarsz menni?

Rafael: Én?! — Eszem ágában sincs.

Astorre: Rómában óriási, szent falak érintetlenül várják ecsetedet, mint szűz lányok. Rafael, nincs kedved elmenni?

Rafael: Nem, uram.

Astorre Nagy művek dicsősége, hir és pénz és a pápa kegye — hát nem kívánatos ez?

Rafael: De nagyon, uram.

Astorre: Hát miért nem akarsz elmenni.

Rafael: Oh, uram. Nem. Nem akarok elmenni. (Simonettora néz.) Nem mehetek el.

Astorre: Miért?

Rafael (Simonettora néz): Nem mondhatom meg, uram.

Astorre: Elhagynád Pietro mester kis házát és látnál új nagy dolgokat. Itt hagynád Liviát és látnál más nőket.

Rafael: Nem, nem, nem!

Astorre: Livia hadd maradjon Perugiában. Talál ő magának férfit hamar.

Rafael (könyörögve): Simonetto!

Astorre: És az nem tud majd neki ellentállni, ha te nem vagy itt és ő egyedül marad Liviával. — Ugy-e, Simonetto?

Rafael: Simonetto! Ugy-e ez tréfa? Ugy-e nem kell elmennem?

Astorre: Nem, Rafael. Csak tréfa volt. Most menj vendégeink közé és légy vidám. Nem fogod megbánni, hogy nálam maradsz. Még máma beszélünk egymással.

Rafael (meghajol és Simonettoval, aki átöleli a terem felé megy): És Livia?!

Simonetto: Hivatni foglak, ha jön. (Rafael a terembe megy, Simonetto visszajön.)

Astorre: Te szereted ezt a fiút? — Miért?

Simonetto: Szereted a kardodat, ha szikrázik rajta a nap? Szereted a tavat, ha rajta nyugszik a hold?

Astorre: Igen.

Simonetto: Szeretem Rafaelt, mert Livia lelke nyugszik rajta.

Sandro (jön izgatottan): Uram megtudtam mindent és....

Astorre (szavába vág, erős csengő hangon): Ki fogod adni a parancsot, hogy az urbinoi Rafael Santit, Pietro mester tanítványát a városból ki ne eresszék. — Felelnek érte.

Sandro: Uram, bocsáss meg, de egyébire kell gondolnunk most, mert oly közel a veszedelem, hogy...

Astorre (nyugodtan): A víz elállt.

Sandro: Tíz hordót sem tudtunk megtölteni.

Astorre: Megtudtad, hol rejtőznek az Oddiak.

Sandro: Megtudtam! Megadtam az abszolutiót a gyónás után a kutyáknak. Kanállal keresheted őket össze a belső udvarban. (Közelebb jön, halkán.) Minden jól van. A terontolai árokban rejtőznek a csapatok. Este mielőtt feljő a hold, barna köpönyegekben.

Astorre: Nem fogunk csuklyában verekedni. Nem megyünk ki a várból.

Sandro: Nem megyünk ki? — Te most válogatsz, Signor Astorre, mikor semmi egyebet nem tehetünk? Tudod-e, hogy a nép körülfogta a kutat és egy óra múlva talán megostromolja, akkor nem felelek többé a zsoldosokért. De, ha rajtuk ütünk...

Astorre: Nem jó katona az, Astorre, aki az ellenfelét semmire se becsüli. Azt hiszed ők nem tudják, hogy vallattad a foglyokat? Azt hiszed te, hogy ott vannak máma, ahol tegnap voltak?

Sandro: Szűz Mária! Akkor bekaptuk. (Távoli zugás hallatszik.) Hallod? Astorre? A nép zugolódik. És holnap hajnalban a falak alatt az ellenség.

Astorre: Nem tehetünk egyebet, minthogy beeresztjük.

Sandro: Micsoda?!

Astorre: Majd levelet dobunk le nekik, mintha a riminii zsoldosok irták volna. Hogy elárulják a várat. És hogy ha a Rocca felett felkel a nap, kinyitják a kaput.

Sandro (elképedve): És aztán?!

Astorre (diadalmasan): Ki fogjuk nyitni a porta Eburneát.

Simonetto (kitörő lelkesedéssel): Hej, Astorre! Az istenek csodálnak ezért a gondolatért!

Astorre: Nem lopódzunk éjjel utánuk. Hajnal-

ban fogadjuk Perugia utcáin. Nem csuhában verekszünk! A felkelő nap szikrázson arany páncélon!

Sandro: Jó kelepce. Kitűnő kelepce. De mégis, uram, veszedelmes. És ha elnyomnak? Ha balul üt ki?

Simonetto: Mindegy! Mindegy!

Astorre (Simonetto felé nyújtja a kezét): Majd eldöntik a csillagok.

Simonetto (Astorre kezét megragadva): Azért gyujtasz fáklyát, hogy égjen. Ki kérdi, hogy mi a vége?

Sandro: Persze, persze. Nem tehetünk egyebet, hát hiába gondolkozunk azon, hogy sikerülni fog-e. Nagy tánc lesz. De mit csinálunk addig, signor Astorre? A nép körülfogja a kutat. A víz lovainknak sem elég. Meg fogják ostromolni.

Astorre (két kézben Simonettoval lelkesen): Nyitasd ki borospincéimet és gurítsd minden hordómat a piacra. Hirdesd ki parancsomat a városban, hogy holnap reggelig bort kell innia mindenkinek, bort a béke örömére, bort igyanak viz helyett, hogy örüljön a nép, mert Astorre Baglione örül. Dallal virrasszanak holnap reggelig és borral keverjék majd a vért és tánccal a harcot.

Sandro (reménykedve): Jó lesz, uram, jó lesz. Tudod, hogy bizhatsz a karomban. Oddiak husával etetjük holnap a kutyákat. Sietek, signor, parancsaidat teljesíteni.

Astorre: Galeottot a könyvtárban és Paolot a sárga szobában találod. Végezz velük.

Sandro: Meglesz, uram. (El.)

Astorre: Holnap hajnalban, Simonetto.

Simonetto (hangja, modora megváltozott. Révedező és csendes lett): Most fordítanak lapot a Sibilák az idők könyvében. Holnap hajnalban minden megváltozik.

Astorre: Holnap hajnalban enyém Umbria és új számadást teszek ellenségeimmel.

Simonetto: Holnap hajnalban enyém a menynek országa... Új számadást kell tennem barátaimmal.

Astorre: Simonetto! Harc előtt vagyunk és rossz katona az, aki meg akar halni.

Simonetto: Félelmes katona az, Astorre, akinek mindegy az élet.

Astorre: Nekem szükségem van az életedre ezen a földön itt, hogy a Baglionéé legyen! Én nem akarom, hogy ködös vágjak innen kivezessenek. Amit kívánsz, azt vedd el magadnak. (Livia két testőr közt megjelenik a folyosón.) Ime, a szép Livia!

Simonetto: Livia! (Szünet.)

Livia (hangtalan, suhanó járásu, feje kissé hajlott, ereszkedett pillák alól néz, a hangja csendes és monoton. Valami lopódzó és ugrásra kész van a modorában. Megáll a folyosón és mélyen meghajol. Jobb kezét a keblébe rejtve tartja): Köszöntelek, uram. Hivat-tál.

Simonetto (mozdulatlanul néz Liviára).

Astorre: Üdvözlégy, szép madonna. Te vagy hát Livia Vanucci? Rád ismerek, mert Simonetto szemeiben csak a te képedet látom. (Int a testőröknek, akik elmennek.)

Livia (monotonan): Hivat-tál, uram.

Astorre: Gyere hát beljebb, gyere közelebb. Kedves vendégünk vagy, szép madonna.

Livia (beljebb jön): Hivat-tál, uram.

Astorre: Gyere, szép madonna. Jer még közelebb. Lásd, Simonettonak gyökeret vert a lába, amint meglátott. Nem akard feloldani a varázs alól avval, hogy megérinted? Jer, szép madonna.

Livia (még közelebb jön kettőjükhöz): Hivattál, uram.

Astorre: Bontsd le a fátylad, szép madonna, amint vendéghez illő. Hajtsd el a felhőt a nap elől. Adjad. (Leveszi róla a fátylát; Livia mozdulatlanul engedi.) Mint rablott kincset viszi magával hajad és bőröd illatát. Érzed, Simonetto? (Az arca elé tartja.)

Simonetto (megrázkódik, megragadja a fátyolt, beléje temeti az arcát, aztán reszkető kezekkel összeszagátja).

Astorre: Ugy-e, bódító, Simonetto? Ugy-e, a földnek és vérnek minden ereje? Pedig csak fáradt visszhang. Nézd, itt van a viharzó szöke tenger. (Megsimogatja Livia haját).

Livia: Ne bizz a tengerben, uram!

Astorre (megfogja Livia kezét): Miért huzódsz, szép madonna? Add a kezed. Gyere, váltsuk meg Simonettet. Add másik kezedet is.

Livia: Nem adhatom, uram.

Astorre: Miért, szép Livia? Kebled titkát rejtegeted?

Livia (minden szót külön): Töröm markolatát fogom vele, dicső Astorre.

Astorre (elereszti Liviát): Brávó, kis párdúc! Csak nem vagy haragos? Nézd, Simonetto lángoló szemait. Nézd. Ezek se szeliditenek meg? Neki sem nyujtod kezed?

Livia (Simonettora néz; szünet mulván): Mind a kettőt. (Kinyújtott kézzel megy Simonetto felé.) ... Simonetto!

Simonetto (küzködve, vergődve hátrál Livia elől a terem felé, végre felrántja a függönyt és bekiált): Rafael! (Jobbról zaj hallatszik és kiáltás. Astorre odalép hallgatózni).

Rafael (rövid szünet mulva megjelenik az ajtóban): Parancsolj, uram.

Simonetto: Itt van Livia.

Rafael: Látom, Simonetto.

Simonetto (alig hallhatóan): Menj hozzá és fogd meg a kezét.

Rafael (zavartan, ijedten): Uram.

Simonetto (toppant): Akarom!

Rafael: Uram!

Livia (kezét mosolyogva Rafael felé nyújtja): Nagyon megsértesz, Rafael, hogy még parancsra sem akarsz elfogadni a kezemet.

Rafael (hozzája fut és két kézzel megragadja): Oh, Livia! Hiszen tudod! (Összenéznek.)

Simonetto (néhány lépést hátrál, két kezét a homlokára szoritja, fájdalmasan): Nézzed, Rafael, nézzed! Hosszu idő mulva kell emlékeznünk reá. (Jobbról egy ajtón Vanozza jön futva).

Vanozza: Astorre!

Rafael (Simonettohoz fordulva): Simonetto, nem értelek.

Simonetto: El fogunk tőle válni mind a ketten.

Astorre (gyorsan előrejön): Menjetek most vendégeink közé és mulassatok. Atyád vár odabent, szép Livia. Itt nem maradhattok tovább. (Rafael és Livia meghajolnak és bemennek a terembe. Az utcáról morajló zúgás hallatszik).

Astorre: Hallod ezt a gyönyörű lármát, Simonetto?

Simonetto (mintha álmodna): Hárfákat hallok és mennyei seregek énekét.

Astorre: Ébredj, Simonetto! Perugia utcáin tán-

col a nép és odabent most hálnak meg az Oddiak. Készülj a diadalra.

Simonetto (csendesesen): Én már győztem, Astorre.

(Jobbról, a szin mögül ordítás hallatszik és verekedés zaja).

Vanozza (az ajtóban hallgatódzott. Astorre felé futva): Uram! Paolo kivágta magát. Oh!

Paolo (véresen és összemarcangolva, karddal a kezében jön jobbról): Atyám! Hol vagy? Atyám!

Vanozza (a terem ajtaja felé ugrik és összefogja a függönyöket).

Simonetto (lassu mozdulattal szembefordul Paoloval).

Astorre (hátrakerülve, a jobboldali ajtó felé, az álarcosok rejtekhelye felé megy).

Simonetto: Csitt, Paolo! Ne zavard ezt a csendet.

Paolo (Simonettonak rohan): Áruló, vérivó kutyák!

Simonetto: Hallgass, Paolo! (Rövid, fölényes vivás után ledöfi.) Csend! (Visszadugja a tört.) Hárfákat hallok és távoli éneket. (A függöny mögül zugás. A teremből vendégek tolonganak ki, akiknek egy része kardot ránt).

A vendégek: Mi az?! Ki ordított? Hol van Galeotto? Hol vannak az Oddiak? Valakit megöltek!

Vanozza (hátrál előlük és tartóztatja): Semmi, urak és hölgyek; maradatok csak és mulassatok. Miért jöttök ki? Maradatok.

Astorre (mielőtt Paolo holttestét észrevehették volna, a kerevet selyemtakaróját ráborította és felrántja az álarcosokat rejtő ajtót és int nekik, aztán nyugodtan és fölényes eleganciával az előbbrenyomuló vendégek elé lép): Mi zavart meg, kedves vendégeim? Mi történt?

Várjatok odabent. Signor Galeottoval mindjárt bejövünk. (Az álarcosok megjelennek.) Nézzétek, mily meglepetést tartogattunk nektek. (Az ajtóból előömlik az álarcosok raja. Satyrok és nymphák stb. lantot verve táncolnak el a betakart holttest felett a meglepett és csodálkozó vendégek felé, akik visszahuzódnak előlük.)

A vendégek: Ah, az álarcosok! Eljen! Gyönyörű! A hajókocsi! Vénusz a kagylón! (Tapsolva visszahuzódnak. Az álarcosok áttaposnak a holttesten, eltáncolva a mozdulatlanul álló Simonetto előtt.)

(Függöny.)

MÁSODIK FELVONÁS

Délután

(Pietro Vanucci műhelye. Nagy sokszögletű terem, álványokkal, létrákkal, kifeszített vásznakkal tele. Kartonok, szőnyegek, drapériák rendetlenül, mégis valami fantasztikus izléssel szerteszórva. A bal falban nagy gótikus ablakok. Hátul baloldalt négy lépcső vezet az ajtóba. A jobb falban hátul ajtó a szomszéd szobába és egy szabadon épített falépcső, mely egy emeleti szoba látható ajtajához vezet. Jobbra elől festőállvány, letakart képpel. Mellette alacsony modellszék. Balra hátrább nagyobb állvány, előtte Lo Spagna áll és fest. Még hátrább egy nagy karton előtt Giannicola ül egy ládán és valamin kalapácsol, farigcsál. Tiberio a hátsó ajtó lépcsője mellett áll, melyen négy-öt legény hosszú rudakat és léceket cipel be).

Tiberio (tizenötéves, szép fiú. Fontoskodva, kiabálva intézkedik): Gyertek csak. Vigyázz a lépcsőn! Golpino, emeld jobban a léceket. Ugy. Erre balra, be a kis műhelybe. Vigyázz, neki ne menj Giannicola ur kartonjának!

Giannicola (kissé kopott külsejű, melankólikusan meleghangú, öregebb legény. Halkan énekel): Csak, csak rajta! Öt scudot kaptok, ha egy nagy lyukat vertek a hasába! (Tovább énekel a következő szövegre:)

— a hasába — a hasába — (A szolgák a jobboldali ajtó felé cipelve halkán nevetnek. Az egyik nagy zajjal leejt egy deszkát).

Lo Spagna (fiatal és jól öltözött. Halovány, sőtétnézésű, idegesen földhöz vágja az ecsetét): Hát nem lehet máma dolgozni itt? Mit ordítasz, Tiberio és mit cipelitek ide azt a fűrészmalomraktárt? A bábeli tornyot akarjátok újraépíteni?

Giannicola (feláll. Tréfás gesztussal): Hü-hü-Incubus, subcubus. Válgatok léggé, tünetek el. Lo Spagna ma estig utól akarja érni Rafaelt Giuliano püspök kegyeiben. Psz!

Tiberio: Csendesen. És siessetek. (Szolgák jobbra el.)

Lo Spagna: Füttyülök Giuliano püspök kegyeire. Annyit ért a képekhez, mint ez a bot.

Giannicola: Vigyázz csak, az is megbokrosodhatik még a kezében.

Tiberio (előre jön, titkolódzva): Ne haragudj, signor Lo Spagna. Diadaliveket kell készítenünk sürgősen holnap délig. Astorre Baglione parancsára. Senki-nek sem szabad tudni róla

Lo Spagna: Diadaliveket? Mi célra? Ma ünneplik a békét!

Tiberio: Nem tudjuk. Senki sem tudja.

Giannicola (szintén előre jön. Lo Spagna füléhez hajolva): Rafael utját Róma felé fogják diszíteni vele és téged megkötözött kézzel hajtának a kocsija előtt.

Tiberio (sugva): Golpino azt mondja, hogy a norgo körüli utcákat vasláncokkal zárták el.

Lo Spagna: Ha! Az a lovasrohamok ellen van.

Tiberio: És azt mondják, hogy az Oddiakat mind megölték a palotában.

Lo Spagna (fojtott dühvel): Sátánfajzat! — Raj-

tunk az ur haragja. (Keresztet vet és a vászna felé fordul.) Dolgozzunk, ki tudja meddig élünk.

Giannicola: Gyorsan még estig egy halhatatlan művet. Gyorsan, gyorsan. Még egy ösvért elé.

Livia (az emeleti szoba ajtajából jön ki és át-
hajol a lépcső korlátján): Idebent van már Rafael?

Giannicola: Nincs még idebent, szépséges Livia. Nagyon nyugtalan máma. Nem leli helyét. Bocsáss meg neki. Megkeressem?

Livia: Nem. (Visszamegy.)

Tiberio (halkan): Istenem, már harmadszor kérdezi! Keressen meg?

Giannicola: Szaladj, édes fiam. Azt hiszem a kertben van.

Tiberio (futva el a hátsó ajtón).

Giannicola: Ezt a fehér hattyút is Rafael fogja ám el előled, dicső Lo Spagna.

Lo Spagna: Olyan dicsőség, mint a többi. Ennél ugyan különb volt a régi szeretője. Én Rafael helyében nem hagytam volna el miatta Olympiát.

Giannicola: Kivált ha megkaptad volna, barátom.

Lo Spagna: Azt a kéjhölgyet? Azt a strégát? Öt aranyért mindenki...

Giannicola: Akinek van öt aranya — (Közlebb jön.) Mondd csak — visszaküldte már Olympia kijavítva a szonettjeidet?

Lo Spagna (megfordul és epés dühvel nekimegy Giannicolának): Hallgatsz kutya?! Rafael kengyelfutója te! Meg akarod kóstolni a késem?

Livia (hirtelen kijön a szobájából és lejön a lépcsőn).

Giannicola (tréfás ugrándozások közben menekülve): Jaj, jaj nekem! Egy egérlyukat, egy kulcslyukat! Hova bujjak? Végem van! Madonna Livia, védj meg. Még nem uzsonázott ma ez az oroslán!

Livia: Min vesztetek össze már megint?

Lo Spagna (mikor észreveszi Liviát, dacosan megfordul, visszamegy és szótlanul tovább dolgozik).

Giannicola: Oh, monna Livia, könnyelműen azt találtam mondani, hogy Rafaelnek szép szőke haja van.

Livia (az elől jobboldalt levő állványhoz megy, elhaladva Giannicola mellett, halkan): Köszönöm, Giannicola.

Szünet

Livia (leveszi a takarót a jobboldali állványról és a mellette álló festékládában rakosgat): Kifogyott a velencei ultramarinkékünk, pedig szükség lesz még rá.

Giannicola (saját állványa előtt): Van itt, monna Livia. Rendelkezz vele, olyan ragyogó, mint az égbolt belső oldala. De tojásfehérjét keverjétek hozzá.

Livia: Az aranyból is alig van már.

Giannicola: Azt is adok. Itt van. (Átviszi a festékdobozokat Liviának.) (Megáll egy pillanatra a háta mögött.) Milyen nagyszerű volna, ha mindenemet odaadhatnám neked. Még azt gondolnám, hogy van valamim.

Livia: De magadnak is kell az oltárképedhez arany.

Giannicola: Tündöklő az én festményem arany nélkül is, madonna. És kár is annyi a san-pietroi barátoknak. Ugyis adósok maradnak az árával megint.

Rafael (felrántja az ajtót).

Livia (hirtelen az állvány mögé lép).

Rafael (leugorva a lépcsőn. Izgatottan): Fiuk, fiuk! Gyertek gyorsan. Barettet, köpenyegét, gyertek! Fölfordult egész Perugia! Astorre szétoztatta minden borát. A béke öröme. Ingyen! Uszik az egész város. Gyertek. Elzáratta a kutat. Kiadta, hogy vizet inni reggelig nem is szabad. Nem szabad vizet inni! Ha-ha-ha. (Tapsol és csengő gyermekkacagással nevet.)

Giannicola: Ne bolondozz, Rafael!

Lo Spagna (leteszi az ecsetét): Hát mégse gyilkolásra készül megint?

Rafael: A pokol ötödik körébe kerüljétek, ha hazudok! Hová tettétek a barettem? Giannicola, öltözz! (Karon fogja Lo Spagnat.) Gyere, Lo Spagna. Hagyd abba egy délutánra. Ilyet még nem láttál. (Húzza hátra.) Gyere, gyere. Emberek, asszonyok táncolnak, dalolnak az utcán. Akár a Bachus-menetek régi domborműveken! A korcsmárosok ingyen mérik a bort!

Lo Spagna: No erre igazán kíváncsi vagyok. (Felszedi egy ládán heverő baretjtét, köpenyegét és ki-megy.)

Giannicola (keresgélve szalad összevissza): Talán még fizetnek is! Szent Cecilia! és nem vagyunk ott. Gyorsan, gyorsan, gyorsan!

Rafael (szintén keres): Ömlik a sziciliai, a malváziai vörös. A patkányok a csatornáknak korhelynótákat dalolnak. Giannicola, Giannicola, a köpenyegemet!

Giannicola (előráncigálja holmi kartonok alól): Megvan. Nesze, gyerünk. A gaz Lo Spagna már előrszaladt. (Maga már felöltözve, Rafaelre adja a köpenyt, még végigsimit rajta és elindulnak a hátsó ajtó felé.)

Livia (palettával és ecsetekkel a kezében az

emeletre vezető lépcső alatt észrevétlenül elébük került. (Egyszerűen): Rafael!

Rafael (hirtelen megáll és jobbra Livia felé fordul. Szembenéznek).

Livia (rövid szünet után): Nézd, kimostam délben az ecsetjeidet. Megfeledeztél róluk. Van már velencei ultramarin és arany is. (Szünet.) Estig talán be is fejezhetnök a képet.

Rafael (gyerekes dacosan, lesütött fejjel): Nincs ma kedvem dolgozni!

Livia (odanyújtja neki az ecseteket): Szállítsuk a képet a palotába, amíg Giuliano püspök Perugiában van.

Rafael (elveszi az ecseteket): Bánom is én Giuliano püspököt! Nincs kedvem dolgozni!

Giannicola (a lépcsőn áll már): Igaza van monna Liviának. Dolgozz, Rafaelkém, amig lemegy a nap. Utánunk jössz majd este. Ne félj, megőrzöm számodra a legjobb bort. Mi csak hadd korhelykedjük el a nappalainkat is. Azért nem kár. Egy-két napig élünk, az se éri meg. (Visszafordul az ajtóból.) Monna Livia, tudnék még valamit adni, amit használhatnátok, de attól félek, elfognak boszorkánysáért. Isten veletek. (El.)

S z ü n e t

Livia (előrejön a jobboldali állványhoz, leteszi a palettát, aztán leül a modellzsámolyra és haját fésüli, igazítja, meg a fátylát).

Rafael (még egy ideig nem mozdul, azután lassan leveti köpenyegét és lassan előrejön a képhez, durcásan): Ugy se jó. Rossz. Csunya.

Livia: Javítsd ki, Rafael. Jól tartom a fejem?

Rafael (elmerülve nézi): Milyen szép vagy Li-

via! (Hirtelen lecsavarja az állványt, hogy a vászon a földig csuszik.) Igy!

Livia: Mit csinálsz?

Rafael (letérdel a kép elé): Térdénállva fogok festeni.

Livia: Miért?

Rafael: Csak!

Livia: Ne játsz, Rafael.

Rafael: Hiszen Máriát és Jézust ugyis térdénállva illenék festeni mindig. Nem? (Felnéz Liviára.) Nem gondolod, Livia?

Livia (visszanéz, halkan): Ne játszunk, Rafael.

Rafael (néhány ecsetvonást tesz): Hiszen dolgozom. (Hirtelen Livia lábához ül, kérve.) Ne muszájjon festeni, Livia!

Livia (nézi, hosszabb szünet mulva): Miért nem akartad megfogni a kezem a palotában, mikor Simonetto mondta?

Rafael: Oh! Miért kérded? Hiszen tudod.

Livia (halkan, monotonan): De én nem tudom, Rafael.

Rafael: Ne, ne kinozz! Hiszen tudnod kell! Nem láttad halálsápadt arcát, nem láttad eltorzult ajkát, nem láttad szemének véres lángját. Oh! (Eltakarja az arcát.) Miért is fogtam meg a kezéd!

Livia (szünet mulva): Azt mondotta, hogy mind a ketten el fogtok engem hagyni. Mit jelentett ez?

Rafael: Nem tudom. Simonetto mindig isteni dolgokra gondol. Azt én nem értem. Ő csak lelki dolgokról beszélt. Az ugy sincs a valóságban.

Livia (halkan): A lélek hatalmas és rettenetes valóság, Rafael.

Rafael: Nem tudom. Mindegy. Ugy se megyek

el, ha nem akarok. És Simonetto is azt mondta Pietro mester előtt, hogy maradjak itt és Astorre is azt akarja.

Livia: Mondd, Rafael... Miért van az, hogy mi ketten, ha egyedül vagyunk, mindig signor Simonetto-ról beszélünk?

Rafael: Mert mind a ketten nagyon szeretjük.

Livia: Azért állítjuk magunk közé mint egy láthatatlan falat?

Rafael: Akkor együtt szeretjük és az olyan, mintha egy magányos kertben még egyszer találkoznánk.

Livia: Miért nem beszélünk Pietro atyámról? Őt is szeretjük mind a ketten? Miért nem beszélünk a szent szüzzel? Az ő szeretetében is találkozunk?

Rafael: Nem tudom, Livia. De lásd, ha csak ki-mondom ezt a nevet, Simonetto, az olyan, mintha adnék neked valamit. Mintha egy kelyhet teli fényvel, meleggel, csodálattal öntenék reád.

Livia: Ő nagyon szeret téged.

Rafael (eltakarja az arcát, aztán felugrik, néhány lépést tesz az ablak felé és visszafordul): Livia! Azért beszélünk signor Simonettóról, ha egyedül vagyunk, hogy el ne felejtjük, hogy ő szeret téged! (Az ablakhoz megy és kinéz rajta. Szünet.)

Livia: Rafael!

Rafael: Megint egy csapat. Annyi katona vonul dél óta az utcákon, mintha ütközetre készülnének. Oh nézd! Ferdén éri már a nap a sisakokat és vörösen villan minden kis horpadás. Mintha csendes, meleg tűzáporban haladna a csapat! Csodálatos!

Livia: Gyere ide, Rafael.

Rafael (néhány lépést visszajön és összehuzott szemöldökkel, egymásra harapott ajkakkal néz Liviára).

Livia (mindig csendesen, monotonan, komolyan): Gyere közelebb.

Rafael (még egy lépést tesz előre): Mit akarsz?

Livia: Gyere közelebb.

Rafael (még egy lépést tesz).

Livia: Felelj most nékem egy kérdésre. Mi többetérő és boldogítóbb: a barátság, vagy a szerelem? Ha előtted állnának most ítéletedre várva barátság és szerelem, melyiknek adnád a pálmát?

Rafael: Livia, Livia, miért kérdezel tőlem ilyeneket?

Livia: Mert tudni szeretném, hogy ha egyszer énnekem választanom kellene a kettő közül, melyiket válasszam.

Rafael: Livia! (Eltakarja az arcát.)

Livia: Látod, Nagy Sándor macedóniai királynak volt egy kedvenc nője, akit Kampaspénak hívtak és volt egy barátja, Zeuxis, az isteni festő. És Zeuxis lefestvén egyszer Kampaspét, szerelemre gyuladt iránta és akkor jutalmul elkérte ura és barátja kedvenc nőjét, mert többre tartotta a szerelmet a barátságnál.

Rafael (egyre izgatottabban): De Nagy Sándor odaadta! Odaadta kedvenc nőjét. Nagy Sándor, bár dicső fejedelem volt és Zeuxis csak festő, többre tartotta a barátságot a szerelemnél. És hitvány, hitvány volt Zeuxis, hogy a barátság ilyen gyönyörű jelére hasonlóval nem felelt!

Livia: Hogy Kampaspe se itt, se ott ne kellett volna? Talán legjobban cselekednek, ha barátságuk bizonyosságául meg is ölik?

Rafael: Nem, nem, nem!

Livia: De mondd, Rafael, ha Nagy Sándor csak plátói szerelemmel szerette volna Kampaspét. Ha testét nem is kívánta. Ha lelke, szerelme távolból is boldogította és csókos éjek gyönyörére nem is vágyódott? Ha maga küldte hozzá a festőt, hogy fogja meg kezét?

Rafael (toppant): De én nem hiszem, hogy az igaz! Nem hiszem, hogy lehessen test nélkül szeretni. Hiszen a testen van a vér hullámzó pirja, a homlok sugaras fehérje. A testen van a nyak és csipő ringó vonala. A testen a pillák bágyadt ereszkedése, a mellek dagadása. A testen van minden szépség. A testen van a lélek! (Egy lépést tesz Livia felé.)

Livia (lassu, büszke mozdulattal feláll): A lélek, az más. Azt te nem tudod, Rafael. A lélek... az messze van.

Rafael (hátralép): Akkor is látni kell Zeuxisnak, hogy Nagy Sándor arca hogyan halványodik egyre, hogy sötétedik a tekintete és hogy lobban fel olykor, mint véres láng a pokol kinja benne!

Livia (visszaigazitja a leeresztett állványt. Elgondolkodva): Azt gondolod, hogy szenved?

Rafael: Nem láttad a palotában saját szemeddel?

Livia: Ő akarja így. Szerveneni akar, mint a szentek.

Rafael: De én azt nem értem!

Livia (hirtelen Rafael felé fordul, a kezét nyújtja): Nekem is jó barátom vagy, Rafael?

Rafael (két kézzel megfogja Livia kezét): Hiszen te mindent tudsz és mindent kitalálsz. Ne kérdezz tőlem semmit. Itt vagyok. Nézz rám, Livia! (Kitárt karokkal áll előtte. Szembenéznek. Szünet. Az ajtón három erős ütés hallatszik.)

Rafael (arra fordul): Isten hozott!

Simonetto (ugy öltözve, mint az első felvonásban, lassan lejön a lépcsőn): Áldás és béke.

Livia: Üdvözléggy, uram!

Rafael (megkönnyebbülten felkiált és elébe fut): Oh, uram, Simonetto. Jó anygalom hozott most ide.

Simonetto (Rafaelt kézenfogva, előrejön): Üdvözlégy, monna Livia. Máriához ültél megint? Mióta Rafael ezt a képet festi, bizonytalan az imám. Érzésem eltévesztette az ég irányát, mert nem tudom Máriát másnak képzelni, mint te vagy, monna Livia, te pedig itt jársz közöttünk.

Livia (bókolva): Nyilván Rafael Santi kitünő művészetének bizonytsága ez. De talán könnyebbségedre szolgál, uram, ha engem nem látsz magad körül. Akkor imád ismét biztosabb lehet. Engedd meg, hogy távozzam, uram.

Simonetto: Ha úgy tetszik, madonna. Megengedem, mert ugyanis fontos beszédem van Rafaellel.

Livia (meghajolva): És férfiak barátkozásánál méltatlan társ az asszony. Ugy-e? (Halk, lopódzásszerű járással el, a jobb hátsó ajtón).

Simonetto (hosszan néz utána): Neheztel valamiért Livia. Megbántottam volna valamivel?

Rafael: Nem, nem, nem, nem, signor Simonetto! Hiszen tudod, milyen szeszélyes és kiismerhetetlen.

Simonetto (még mindig utána néz): Nézd, Rafael. Látod te azt, hogy finoman világló sáv marad az utján, mint a hullócsillagoknak?

Rafael: Nem látom, signor. Talán fehér fátyla kápráztat?

Simonetto (Rafaelhez fordul és a vállára teszi a kezét): Beszélgettek? Mondd el nekem, miket mondott. De az ő szavait ismételd és hangletjtését is utánozd. (Megsimogatja Rafael arcát.) Érzem még szavainak illatát az arcodon. És rád sugárzott lelkének melege hullámozik még vállad körül.

Rafael (nyugtalanul, zavarodottan hátralép): **Simonetto!**

Simonetto: Hogy boldogít engem az a tudat, hogy ő téged szeret. Szeretném látni minden rád eső tekintetét, az ajka rángását, ha veled beszél és hogy hajlik csipőben, ha melléje állsz. A kehely volnál, melyben mindezt felfogom. Beszélj hát. Mit mondott neked?

Rafael: Nem emlékszem, uram. Nem volt jelentős. Nem, nem tudom. (Járkál.)

Simonetto (karbafont kezekkel nézi): Máskor elhoztad hozzám hüen minden szavát. Szeretnék még összegyűjteni néhányat. Nem sokáig időzöm már a szavak világában, Rafael.

Rafael (hirtelen Simonetto felé fordulva): Mondd, Simonetto, mért van az, hogy mi ketten, ha egyedül vagyunk mindig Liviáról beszélünk?

Simonetto: Mert szeretjük. De még inkább, mert ő téged szeret, és ha róla beszélsz, az ő lelke csodálatosan összeolvadva a tieddel, rám verődik, mint a hogyan színes üveg veri tovább a napfényt. Ez szerelmének kerülőutja, melyen minden földi vágytól megtisztulva hozzám ér.

Rafael (lehajtott fejjel): Te talán csak azért is szeretsz engem, mert azt hiszed, hogy Livia szerelmes belém?

Simonetto: Te is azt hiszed, hogy a szerelem az emberi szivekben egymástól örökre elkerített tavaként áll? Csak egy szerelem van a világon, Rafael! Egy, ugyanegy szerelem ömlik az összes emberi sziveken keresztül. A mindenütt jelenvaló Isten szerelme az és egymáson keresztül is őt szeretjük. Miért vagytok hát féltékenyek? Egy nagy folyamnak ágai vagyunk.

Rafael: Bocsáss meg, drága Simonetto.

Simonetto (láncot akaszt le a nyakáról és Ra-

faelnek nyújtja): Fogadd ezt emlékül. Bűvöserejű amulett. Anyámtól kaptam. Egyiptomi gulából kiásott scarabeus és achát.

Rafael: Emléket? Miért uram? Hiszen még so-
kára akarunk együtt élni. És neked nagyobb szükséged is
van amulettre, mint nekem. Katona vagy és sok véres
csatában fogsz még vinni. Én csak békés perugiai festő
leszek.

Simonetto: Vedd el. Gördülnek a planéták oda-
fent. Én holnap nem leszek többé katona és te nem le-
szel perugiai festő.

Rafael: Nem értelek, Simonetto.

Simonetto: Mi most bucsuzunk, Rafael.

Rafael: Miért? Nem értem!

Simonetto: Te holnap elhagyod Perugiát és
elmegy Rómába.

Rafael: Mi? Én?! Rómába?! — Holnap?! Miért?!

Simonetto (nyugodtan, szigoruan): Mert arra
vezet útja a te örökkévalóságodnak.

Rafael: De uram! Hiszen még délben azt mon-
dod, nem kell elmennem! Simonetto!

Simonetto: Akkor még azt hittem együtt ma-
radunk.

Rafael: De hát miért ne maradnánk együtt? Mi
történt azóta?

Simonetto: Üzent a halál Perugiába, hogy hol-
nap hajnalban válogatni jön.

Rafael: Nem, nem értem! Istenem! Hiszen nincs
semmi veszedelem, miért menjek holnap már, Simonetto?
Majd később. Hiszen még ráérek. Olyan fiatal vagyok!

Simonetto: Végső, biztos utadon akarlak tudni,
mielőtt a magaméra indulok.

Rafael (gyerekesen toporzékolva): De miért hol-
nap már? Miért holnap? Miért holnap?

Simonetto: Mert ez az utolsó nap talán, melyen szólhatunk egymáshoz és akarhatunk. Ma fel kell ásnni a végső szavakat lelkünk fövényéből és megtenni a végső tetteket. Ma egymás szívében minden kezdődő rügyet virággá fogunk tépni, hogy úgy lássuk, amint az örökkévalóságban fogjuk.

Rafael (rémülten): Nem, nem, én nem akarom, hogy Livia... Simonetto kegyelmezz. Én itt oly jól érzem magam. Nekem nem kell a pápa, nem kell a dicsőség. Én itt akarok maradni! Én itt akarok maradni!

Simonetto: Mit használ a haldoklónak, ha azt mondja: itt akarok maradni? Az örökkévalóságban nincsen Itt és Ott.

Rafael: Ezt én nem értem! Nekem ez nem kell! Én boldog akarok lenni, élni akarok!

Simonetto: Az élet kis hajóját elnyeli az örök kévalóság, mint a háborgó tenger.

Rafael (kétségbeesetten): Nem, nem, nem, nem. Én nem akarok! Mit bánom én az örökkévalóságot! Simonetto kegyelmezz, kegyelmezz! Hiszen tudod, tudod, én nem mehetek el. Nem tudom elhagyni Liviát!

Simonetto (mindig egyforma hangon): És mennél bár a világnak végére, el tudnál hagyni egy lelket?

Rafael (kitörve): Nem! Nem megyek! Nem megyek! Tudom mit akarsz. Tudom. Elküldesz engem. Egyedül magadnak akarod Liviát. Ezt akarod, ezt. Oh! Hát megérdemeltem én ezt? Én, aki miattad elnyomtam szenvedélyemet, vágyamat. Csak miattad. És most elküldesz! De ő nem fog szeretni téged, mert ő engem szeret. Igen, igen! És én vele maradok. Hát ölj meg! Ölj meg, ha el akarsz szakítani tőle. Ölj meg!

Simonetto: Fiu! Ne vétkezz! Hosszabb utra megyek én holnap, mint te.

Rafael: De én nem megyek! Én Perugiában maradok. Astorréhoz fogok menekülni. Az ő festője leszek. És jó képeket fogok festeni itt is. Majd megmutatom nektek. Még máma, még most, rögtön, rögtön megmondok mindent Liviának. Meg fogom kérni a kezét. A feleségem lesz. Azért is! (Zokogással küzdve.) Sohse szóltam neki. De nem megyek el Perugiából. És azt se bánom, ha megölsz!

Simonetto: Gerek vagy, Rafael.

Livia (sietve jön be jobbról. Kissé izgatott): Signor! Astorre bátyád szállt le a lováról kapunk előtt! Hozzánk jön Astorre Baglione. Már itt is van.

Rafael (Liviához akar rohanni): Livia!

(Az ajtón három ütés hallik).

Livia (hangosan): Isten hozott!

Astorre (belép, öltözete bibor és aranybrokát. **Mögötte** egy apród, aki a lépcsőnél állva marad): Áldás és béke.

Livia (mélyen meghajolva): Üdvözlégynálunk, uram!...

Rafael (felindulva, dacosan elébe lép): Üdvözlégynálunk, dicső Astorre!

Astorre (Simonetto felé fordulva, aki az ablakhoz huzódott): Te is itt vagy, Simonetto. Gondoltam, hogy itt találalak. (Előbbre jön.) De te hozzád jöttem, Rafael. Hogy emlékezz majd első találkozásunkra, vedd egyelőre ezt a csekélységet. (Intett az apródnak, aki bársony párnán, drágaköves tollas baretet és egy szép-mivű tört nyujt át Rafaelnek).

Rafael (gyerekes mozdulattal veszi kezébe a holmit. **Meghatva**): Oh, signor, signor. Szolgád leszek. Ki fogom érdemelni. Köszönöm. Oh, topázok, gyöngyök. Niéllós aranymunka! Köszönöm, dicső Astorre! Rendelkezz velem!

Astorre: Csak azért jöttem, kedves Rafael, hogy megnézzem képeidet. És hogy megkérjelek, hogy később, ha ráérek, fess meg az én arcképemet is.

Rafael: Kevés munkám van még signor, és rajzban, színben, tökéletlenek. De ha megengeded, hogy Perugiában maradhassak és felém fordítod kegyedet, meg fogom közelíteni a nagy mestereket. És nem kell elmennem innen! Nem kell elmennem innen!

(Astorre és Rafael elmennek jobbra, az apród utánuk. Simonetto az ablaknál, Livia a jobboldali ajtó közelében. Egymásra néznek. Alkonyodik).

Livia (a távozók után nézett. Csendes fenyegetéssel a hangjában): Signor, miért lett Rafael arca halvány?

Simonetto: Mert hajnalban el kell hagynia Perugiát, hogy Rómába menjen.

Livia (elhaló lélegzettel): Rafaelnek? Holnap? Miért?

Simonetto: Mert arra vezet útja az ő tökéletességének és dicsőségének.

Livia: De miért holnap már, uram!

Simonetto: Egyszerre akarok vele az örökkévalóság utjára lépni, hogy megint találkozzunk odaát.

Livia: Nem értelek, uram! És Rafael, Rafael el akar menni?

Simonetto: Ki kérdi a lángtól, hogy akar-e világítani?

Livia: Uram, Rafael nem fog elmenni. Rafael szeret engem.

Simonetto: Én is szeretlek, Livia és holnap messzebbre megyek.

Livia: Te, Simonetto? Nem! Mi történik holnap?

Simonetto: Holnap hajnalban Perugiába nyil-

nak az örökkévalóság kapui. Az utolsó nap ez, Livia, melyen egymáshoz szólhatunk. Végső szerelmednek végső szaváig kell most szállnod.

Livia (hátrál): Simonetto. Ne nézz így rám. Én Rafaelt szeretem. Mit akarsz tőlem?

Simonetto: Küld Rafaelt halhatatlanságának útjára.

Livia: Én küldjem el?! Signor... én szeretem Rafaelt.

Simonetto: És megállítanád ezért dicsőségének útját, összetörnéd ezért halhatatlanságát, hogy Perugiában tartsad, ahol mulandóság és felejtés temeti?

Livia: Oh! — Én szeretem — én szeretem Rafaelt!

Simonetto (közeledik Liviához, halkabban): És lemondanál a mindörökké tartó égi ölelésről rövid keserves földi örömeért? Inkább akarod halandó és felejtő rokonnép szájában hallani neveteket együtt, mint azt, hogy századok múlva is énekeljenek rólatok így: »Rafael és Livia«.

Livia: Nem, nem, nem. De én szeretem Rafaelt! Én szeretem!

Simonetto: Csak a halhatatlanok találhatnak egymásra az elysiumi mezőkön.

Livia (eltakarja az arcát): Oh, Simonetto. Te tudod az égi dolgokat.

Simonetto: El fogtok válni, hogy örökké egyesüljete. El fogtok válni a földön, hogy találkozzatok az égben.

Livia: De rám fog-e ismerni akkor? Emlékeznek-e egymásra a lelkek? Az olyan messze van!

Simonetto: Csak a földi élet barlangjában felejtünk. Világos tudással vár fent égi hazánk.

Livia: És Rómában? Rómában oly szép asszonyok vannak. És ha mást fog szeretni?

Simonetto: Nem lehet mást szeretni.

Livia: Oh, Simonetto! Ő más, mint te. Vissza fog menni Olympiához, a régi szeretőjéhez. És ő fogja elvenni, amiről én lemondok.

Simonetto: Akkor megölöd.

Livia: Akkor megölöm. (Hosszabb szünet mulva.) Rafael nem fog elmenni. Tudja, hogy szeretem. Hiába fogom küldeni. Nem fog elmenni.

Simonetto: Hát tégy valamit, hogy mégis elmenjen. Tegyéél valamit. Olyan tett lesz az, hogy hire jár és nagysága, mint testvér-hegy emelkedik majd Rafael nagysága mellett. Tégy valamit, hogy mégis elmenjen, mert nem lesz talán több alkalmad megszerezni a halhatatlanságot és el fogsz mulni, mint a tömeg, mint az elhullott állat, mint a lekaszált fű.

Livia: Simonetto, Simonetto, én szeretem Rafaelt!

Simonetto: És egyesülni akarsz vele az örökévalóságban?

Livia: Mit tegyek?

Simonetto: Tudod!

(Astorre, Rafael és az apród visszajönnek).

Astorre: Ugy lesz, Rafael. Számítok rád és te is számíthatsz figyelmemre. (A vállára teszi a kezét és hosszan nézi.) Rózsaszírom a bőröd és selyem a hajad... Finom arany kürtje lesz rivalgó hiremnek... Össze ne törjön... Vigyázz magadra, gyermek... (Más hangon.) Majd gondod viseli monna Livia. (Figyeli Liviát.)

Rafael: Uram! Boldoggá tettél! Megmentettél! Bár meghálálhatnám!

Astorre: Hallgatag lettél, monna Livia, miközben atyádnál jártam. Simonetto szomorúsága vetett árnyékot rád? Menekülj Rafaelhez, mert nehéz szomorúság az... eltemet.

Rafael (nyugtalanul nézi Liviát és Simonettet).

Astorre (Simonettohoz megy; halkan): Simonetto, esteledik! A porta Eburnea környékét elsáncoltattam. Harminc testőrrel fogsz várni a sánc mögött. Napfelkeltekor kinyitatom a kaput és hátráltok, míg becsaljátok az egész tömeget. Vissza ne támadj! Én napfelkeltekor ülök lóra és mire bennszoronganak mind az egy utcában, rájuk vezetem a hadat. Simonetto! Azt regélik, hogy a Baglionék karddal az oldalukon születnek.

Simonetto: És két karddal a két kezükben halnak meg.

Astorre: Felejtsd el a halált, akkor ő is elfelejt. De vigyázz, hogy napfelkelte előtt ki ne nyitassd a kaput. Akkor hagyja el a Mars a Scorpió jegyét. Percre kiszámítottam. Napfelkelte előtt nem ülök lóra. (Az ajtó felé menet, fenhargon.) Nem jössz velem?

Simonetto: Nem.

Astorre (a lépcsőről visszafordul): Simonetto, esteledik! Isten veled, Rafael. Isten veled, szép Livia! Sok boldogságot és gyönyört kívánok nektek.

Rafael (Livián a szeme. Zavartan): Az ég áldjon, uram! Köszönöm a jószágot.

Astorre (kimegy; az apród, aki a lépcsőnél várta, utána).

Rafael (a felindultságtól ziháló mellel megy Livia felé): Livia!

Livia (lehörgasztott fejjel állt mozdulatlanul, most hirtelen felnéz Rafaelre. Még halkabban és monotonabban beszél, mint eddig, de egyszerűen, felindultság vagy küzdelem minden jele nélkül): Simonetto azt mondja,

hogy hajnalban el kell hagynod Perugiát. El kell menned Firenzébe és Rómába, hogy nagy művész lehess.

Rafaél: De én nem megyek, Livia!

Livia (hidegen): Miért?

Rafaél: Azt kérded, miért? Miért?! Mert szeretlek, Livia! Szeretlek; hiszen tudtad, ha nem is mondtam. Szeretlek! Itt fogok maradni. Elveszlek feleségül. És Astorre segíteni fog bennünket, ne félj!

Livia: Menj Rómába, Rafaél.

Rafaél: Ne félj! Ne félj Simonettótól, Livia. Astorrehoz menekülünk! (Mefogja Livia kezét.) De ha most megöl se bánom, mert szeretlek és te is szeretsz engem!

Livia (kihuzza a kezét Rafaéléből): Nem!

Rafaél (megtántorodva): Mi?!

Livia: Nem szeretlek.

Rafaél: Mi?!

Livia: Menj Rómába, Rafaél. A feleséged úgy sem leszek, mert nem szeretlek.

Rafaél (rémülten): Nem igaz! Livia! Nem szeretsz? Vége?

(Livia és Simonetto az egész jelenet alatt mozdatlanul, mint két sötét szobor nézik a vergődő Rafaelt).

Rafaél: Hát igazán menjek el? Livia! Mindennek vége? Vége?

Simonetto: Most jön a végtelen.

Rafaél: Livia, szólj! Hiszen ez lehetetlen. Oh! Egy szavad sincs hozzám? És a séták a kertben? És az arcképek? Oh, koronázott Mária! Hát miért adtad nekem azokat a vonalakat és színeket, miért adtál nekem mindent, amit látok és tudok, miért csináltál belőlem festőt, ha nem szeretsz? (Szünet múlva ijedten.) Vagy ez mind nem volt igaz? Álmodtam?

Simonetto: Álmodtál.

Rafael (kétségbeesetten): Livia, Livia, szólj!... Simonetto!... Miért néztek rám, mint idegen, szörnyű bálványok?... Miért nem nyujtjátok a kezeteket?!... Hát egyedül vagyok? Egész egyedül?

Simonetto: Egyedül.

Rafael (felzokog): Oh! Miért? Miért? Miért? Hiszen én úgy szeretlek. Hiszen én úgy szeretek mindenkit! Miért vagyok én számkivetett, egyedül?

Simonetto: Mert az egész világé vagy.

Rafael: Nem! — Ez bűbáj! Átok! — — Simonetto! Mit mondtál neki? Mit tettél vele?! — Elloptad! — Elloptad tőlem Liviát! Tolvaj vagy! (Tört ránt és Simonettora rohan.) Tolvaj!!!

Livia (felemeli a karját és néhány lépést elébe fut).

Rafael: Livia! (Elejti a tört és eltakarja az arcát.) Jaj!... (Kirohan.)

(Hosszabb szünet).

Livia (Simonetto felé emeli fáradtan a két karját, mintha átnyujtana neki valamit): Itt van... Tettem valamit?

Simonetto (halkan): Nagyobbat, mint mi csakában tehetünk és nagyobbat, mint amit festő műhelyében tehet.

Livia (lassan Rafael festménye elé megy. Kezébe veszi és visszateszi az ecseteket, aztán hosszan nézi a képet): És most mi lesz velem? (Halk vecsernye harangszó szűrődik be a sötétedő terembe.)

Simonetto: Szenvedni fogsz, Livia. (Keresztet vet.) A San Lorenzo harangja, a Viola. Hallod? Szent Bernát kedves harangja.

Livia (keresztet vet és letérdepel): Ave Mária, gratia plena!

Simonetto (lágyan): Hogy dalol a harang! Aranyhullámok ömlenek a háztetők felett. Aranyhullámok ömlenek ég felé és dalolva viszik Isten elé szegény emberi szivek kinját és könnyét.

Livia (csendesen felzokogva elnyulik a padlón).

Simonetto (Liviára meredve, összekulcsolt kezekkel): Szent, tüzes fürdője a szenvedésnek. Szent békéje, ígérő bizalma a szenvedésnek. Szent gyönyöre, édes illata a szenvedésnek, szállj rám is, szállj rám is még egyszer! Szállj rám is! Esteledik már, Uram, és nincsen több napom. (Csendesen Liviához megy és leül mellé az alacsony modell-székre. Lágyan.) Livia!... Sirj, sirj, csak sirj. Majd megtalálod a kinnal szived fenekét. És ott minden más, Livia. Minden más. Mint a tenger fenekén. Ott fényes, ami fent sötét. Ott édes, ami fent keserű. Csak sirj, Livia. Nő, nő a fájdalom és eltölpül a »miért?« Nagy, fekete hattyuszárnyakat bont a fájdalom és lent marad és eltűnik a »miért?« Emelkedik a fájdalom és tündökölnék fent a vérző sebek. Az égi tűz marása lesz a fájdalom és nincs előtte fátyol többé és nincsen felhő. Látva száll a fájdalom az isteni szerelem végtelen tengere felé.

Livia (feltámaszkodik. Kitágult szemekkel bámul Simonetto szemeibe): Simonetto... Te tudod az égi dolgokat. Mi lesz odafent? Fogjuk még egymást szeretni? Tudják még egymást szeretni a lelkek, ha elmerülnek az isteni szerelembe?

Simonetto: Egymásba merülnek el a lelkek. Egymás lényét kicserélik és úgy szeretnek.

Livia: És az isteni szerelem, Simonetto?

Simonetto (feláll): Millió szirma, tündöklő rózsza fordul Isten felé. Egy-egy lélek minden szirma. És az óriás lélekrózsza csendesén forogva dalol az Ur fényében.

Livia (lassan feláll és kitarja a karját): Tündöklő lélekrózsa csendesen forogva dalol az Ur fényében. (Szünet mulván.) Simonetto, milyen biztos hajósa vagy te az örökkévalóságnak. Jó lehet veled meghalni, Simonetto.

Simonetto (feláll és közelebb lép Liviához. Sugva): Érzed, Livia, hogy ömlik be az éjszaka az ablakon? Érzed, milyen puhák, édesek a sötétség hullámai? Hogy örvénylenek csendesen körül és nyalják hizelegve szép testedet?

Livia (megborzongva): Fekete szemeidből ömlik ki, Simonetto!

Simonetto: Ez az Acheron! Az alvilág leglágyabb zengésű folyója. Az éj a földre kiáradó Acheron, melytől megszédül a lélek és bűvös sodrában örök utjának irányát érzi.

Livia: Jó lehet veled meghalni, Simonetto.

Simonetto: Holnap hajnalban utra kelek. (Kivülről részeg dalolás hallatszik. Lo Spagna felrántja az ajtót és kissé támoltyogva bebotorkál a lépcsőn.)

Lo Spagna: Hü... sötét van! Mindenütt sötét van! Fáklya, olajmécs, nagy viaszgyertya, kis viaszgyertya. Persze, a templomban világosabb lehet. (Dudol):

Hej, tul a parton ég egy fáklya
Szép, fehér lány udvarában
Egy lovag dalol magába
Madonna, meghalok érted.

(Keresgél.) Ide tettük tegnap a mécsset. Ide, ide. (Észreveszi Livia fehér alakját.) Jó estét, monna Livia! Jó estét! Hazajöttem a lámpáért. Nem lehet kint lámpa nélkül járni. Ha-ha-ha! Vig élet van ám kint a városban. Astorre derék fejedelem! Derék! Ha-ha-ha! Monna Livia, találkoztam Rafaellel! Tudod mit mondott? Olympiához... Ha-ha-ha! Olympiához szaladt, a régi szeretőjéhez! Ha-

ha-ha! A porta Eburneához szaladt, Olympiához, a kéj-
rőhöz, a strégához. Tíz aranyért mindenki... Rafael nem
fizet. Olympia kedveli Rafaelt. Ha-ha-ha! Monna Livia!
(El jobbra. Szünet.)

Livia (halkan, de vad fenyegetéssel): Simonetto!
Rafael Olympiához ment!

Simonetto: Hazudik!

Livia: Igazat mond! (Hirtelen lehajol és keres-
gél a földön.) Olympia? Olympia kacagjon, mert én
sirok? Olympia? Olympia?!

Simonetto: Öld meg.

Livia (felveszi Rafael elejtett törét és megvil-
logtatja a levegőben. Kiáltva): Lo Spagna! Köszönöm a
jó hirt! Köszönöm a szivességedet, Lo Spagna! (Ujra és
ujra belevágja a tört és szétmarcangolja.) Köszönöm!
Köszönöm!

Simonetto (közeledik feléje halkan): Livia!

Livia: Csak gyakoroltam magam. (Átfut jobbra és
fekete csuklyás köpenyeget akaszt le és magára veszi
azután az ajtó felé fut. Valami állati vadság van a
futásban.)

Simonetto (szembe jön vele): Livia.

Livia (megtorpad): Állj félre, Simonetto! Vi-
gyázz! (Elrohan mellette.)

Simonetto (utána megy).

S z ü n e t

Lo Spagna (égő lámpával visszajön): Jó monna
Livia. Rafael visszament Olympiához, Olympia kedveli
őt. (Dalol.)

Hej tul a parton ég egy fáktya
Szép fehér lány udvarába
Egy lovag dalol magába
Madonna meghalok érted. El.

(Függöny.)

HARMADIK FELVONAS

Éjjel

(Egész kis tér a várfal tövében, a porta Eburnea mellett. A tér (egy sánclateau) erkélyszerű, magas, hátul közepén lépcső visz le a várkapuhoz vezető utcába, melynek háztetői és kivilágított legfelső ablakai láthatók. Balról keskeny utca torkol a térre. A sarokház korcsma. Jobboldalt egy a várfalhoz épített ház van, melynek elől a fallal alkotott beszögellését kis kertecske foglalja be. A ház kert felőli oldalán alacsony erkély, a kertben elől már a várfalhoz támaszkodó lugas van.

Az egész jobboldalt elzárja a hatalmas várfal, mely a háttérben messzire folytatódik. Két világos ablaku bástyatorony a kapu fölött jelzi a sánc alatt levő porta Eburneát.

A korcsma ajtaja fölött lámpa ég, a jobboldali ház erkélyén két sáfránysárga lámpion. A várfalak is megvannak alulról világítva, úgy, hogy meglehetősen tisztán rajzolódnak ki az ég fekete hátterén. Éjszaka van bár, a szín és a háttér teli van lobogó színes fényekkel. Nincs világos, de minden látható. A mulató város zaja, mint méhkas döngése hallatszik fel a sáncre. Két perugiai polgár áll a sánc szélén és színes lampionnal integet az utcára.)

A két polgár: Hó — Hahó! — Jertek fel! Idegyertek. Itt van egy korcsma! Nagyszerű hely!

Az utcáról hangok: (a zavaros kiáltozásból kihallanak): Mi van ott? Merre menjünk?

A két polgár: Gyertek, gyertek. Gyertek fel a lépcsőn. A menyországba visz, mint a Jakab létrája.

Az egyik polgár (a lépcsőhöz fut): Gyertek. Hahaha. Bernardó nem tud már feljönni. Hagyjátok lent.

A másik polgár: Aki nem tud feljönni, azt gurítsátok be az árokba. Hahaha. De a fuvolást hozzátok. El ne eresszétek a fuvolást! Hahaha. (Tizenöt husz férfi és asszonyból álló csapat, egyrésze álarcos, néhányan boton vitt lampionokkal, vagy közönséges lámpással, jönnek fel a lépcsőn, duhaj, részeg ugrándozás és kiáltozás közben).

A csapat: Hol az a kocma? Hová csaltok ide? Felvezettek a várfalra. Lehajitunk ám a sánc-árokba. (Kergetődzés.) Eressz el! Nem kellesz, borszagu vagy! Tartsátok a fuvolást, mert elesik. A fuvolást! A fuvolást! Ereszd el a szoknyám!

A két polgár (a korcsmaajtóhoz megy): Itt a kocma. Hires kocma. Spanyol bor is van! Hippokraszt tud csinálni fahéjjal, gyertek!

A csapat (utánok tódul: Gyerünk! gyerünk! Spanyol bor. — Fahéjjal. — Fahéjjal. Rugd be az ajtót! — Mássz be az ablakon. — (Ajtón, ablakon dörömbölnek.) Bort — bort — Astorre vendégei vagyunk! — Astorre! Astorre! Nem elég még, te kecsketömlő, hiszen kiömlik már a szádból. Hahaha. Nyissátok ki! (Egyik másik táncol.) Haj-Haj! (A kocmaajtó kinyílik és nagy ordítás és viháncolás tódul ki belőle.) Hü! teli van! Nem lehet! Csak be, csak be. Ne lökdöss, mert betöröm a fejed.

Akik belül vannak (az ajtóban állnak néhányan): Nem lehet már. Menjetek! Nincs már bor se. Semmi sincs. Menjetek tovább. Nem férünk. Az asszonyoknak

be szabad jönni. A férfiaknak botot. Botokat, botokat. Az asszonyok jöjjenek be.

A csapat: Gyerünk csak. Ne féljetek. Előre. Ne menjünk. Gyerünk a rézművesek utcájába. Hé, Ghirardinó! Ghirardinó is bent van. (Majdnem az egész csapat.) Ghirardinó! A rézművesek utcájába. Ott jobb kocsmá van. Zene van! A rézművesek utcájába, a rézművesek utcájába! (Az ajtó becsukódik, a csapat a bal utca felé indul.) Francesco vezess! — Az asszonyok ott meztelenre vetkőznek! — Nem, nem! Igen. Hozzátok a fuvolást. A fuvolást! Ereszd el a szoknyám, mert megharaplak! Nótát! Gyerünk a rézművesek utcájába! (Ugrálva, lökdelőzve el balra. Távolodó énekük hallik.)

Hej az ifjuság oly édes
És oly hamar mulik el
Hogy mulatni még ma kell
Mert a holnap mindig kétes.

(Míg a dal hangzik, a lépcsőről egy csapat dzsidás katona jön fel tömör, sötét, néma rendben.)

A vezető: Fel a sánkra! Meg ne csörrenjen a páncélotok! (Félre áll a csapat elöl, a kísérő tiszthez.) Tíz lépésre egymástól. Ki nem adod a jelszót, mielőtt felálltak. Felváltás hajnal előtt. Páncélját meg ne oldja senki. Jaj annak, aki egy korty bort iszik.

A tiszt: Ugy lesz. (A bal uteába elvonuló csapat után ők is elmennek).

(Rafael futva jön fel a lépcsőn, Giannicola utána, a tér közepén elfogja és nem ereszti tovább.)

Giannicola: Hohó! Ne szaladj olyan nagyon, Rafael! Nem szabad neked ilyen nagyon szaladnod, mert szivdobogást kapsz megint. Tudod, mit mondott a zsidó

orvos? Nem szabad nagyon sokat futnod és nem szabad nagyon sokat ölelned.

Rafael: Nem bánom a zsidó orvost és nem bánom a szivdobogást! Eressz el, Giannicola!

Giannicola: És te most egyszerre mind a kettőt akarod? Sokat is futni, sokat is ölelni?

Rafael (tülekedve): Eressz!

Giannicola: Levelenként együk az árticsókát, édes Rafael. Ma már futottál, maradjon az ölelés holnapra.

Rafael: Giannicola megütlek, ha nem hagysz!

Giannicola: Rajta, gyöngyvirágom, rajta! Attól nem kapsz szivdobogást, azt szabad. Itt a hátam. Nesze. (Tartja a hátát anélkül, hogy Rafael kezét elengedné.)
Ussél fiam!

Rafael (rávág).

Giannicola: No, még egyszer!

Rafael: Édes jó, Gianicola, ereszd el a kezem.

Giannicola: Elég volt? Akkor gyere, igyunk rá egyet. Nézd ezt a kocsmát. Ez a legjobb kocsmá Umbriában. Gyerünk, igyuk le magunkat. A legszebb nótámra megtanítalak. Gyere. (Huzza a kocsmá felé).

Rafael (megveti a lábát): Nem! Olympiához megyek!

Giannicola: De hiszen nem is lehet, aranyos pillangóm. Sok dolga van ma éjjel. Giuliano püspök van nála ma éjjel, biztosan tudom. Az ágy alatt meg Ettore Romano. Azt hiszed Olympiához csak úgy be lehet toppani? Három nappal előre kell jelentkezned, hogy sorra kerülj.

Rafael: Ne bántsod Olympiát!

Giannicola: Dehogy bántom. Dehogy, szívem. Tudom, hogy ő a legszemérmesebb hölgy egész Itáliában. Hallottad, hogy bár jó keresztény, fél az utolsó itéleti

feltámadástól? Szégyeli, hogy abban a nagy tömegben meztelenül kell majd a sirból kikelnie!

Rafaél: Hát nem bánom akármit mondtok! Nem bánom, ha az utolsó szajha, ha piszok és betegség. — Nem bánom. Mégis szeret engem a maga módja szerint. Nem hiteget, nem csal, szeret és jó hozzám. Igen, jó, jó, jó hozzám! Csak ő jó én hozzám! Eressz, Giannicola.

Giannicola: Rafaél ne bánts meg Liviát. Szeresd egy kicsikét Liviát.

Rafaél: Ő sem szeret engem!

Giannicola: Hidd el én neked, Rafaél, én mondom neked, hogy szeret.

Rafaél: Nem igaz! Nem szeret! Hiszen mondta. Ugy sem leszek a feleséged, mert nem szeretlek. Szóruszóra így mondta.

Giannicola: Talán félt Simonettótól.

Rafaél: Nem félt! Te tudod, hogy Livia nem fél semmitől.

Giannicola: Nem remegett a hangja? Nem lett piros?

Rafaél: Nem, nem, nem! Nyugodtan és fehéren és csendesen mondta, hogy nem kellek, csak menjek Rómába, hogy csak játszott, mehetek, nem szeret. (Sírással a torkában.) Eressz, eressz, Giannicola, tudom, Olympia egy félév múlva úgy fogad, mintha soha sem hagytam volna el!

Giannicola (megváltozott hangon, egész komolyan): Még akkor sem szabad Olympiához menned.

Rafaél: Semmi közöd hozzá! Miért ne szabadna!

Giannicola: Mert Liviának mégis fájna.

Rafaél: Bánom is én!

Giannicola: Többet érjen neked Livia kézszo-

ritása, mint Olympia ölelése. Rafael, bepiszkolod a szerelmedet!

Rafael (dühösen): Mi közöd hozzá! Eressz!

Giannicola: Nem! Nem akarom, hogy bepiszkold szerelmedet!

Rafael: Miért? Mi lel?

Giannicola: Én nem akarom, hogy bepiszkold a szerelmedet!

Rafael: Giannicola! Miért?

Giannicola: Csak! (Szünet.) (Nagy messziről egy dal hallatszik.)

Rafael: Giannicola!

Giannicola (elereszti Rafael kezét, félre áll az utjából. Megint lágyan, szomorú jókedvvel): Különben igazad van, édes Rafael. Mi köze ehhez Giannicolának? Giannicola egy vén szamár, aki büszkén tátogatja a száját, mikor a szomszédja eszik. Csak menj Olympiához Rafael és mulass jól. Menj! Mi közöm hozzá? A te szived nem az én tömjénes szelencém, hogy annak tömjénezzon a tüzével, akinek én akarom. Isten veled. Majd csak akad talán még egy kiváló ember, ha nem is olyan istenáldotta, mint te, aki nekem madonna Liviát méltóan szeresse. (A kocsmá felé megy).

Rafael (megindulva): Giannicola. Várj!

Giannicola: Nagyon megszomjajztam hirtelen, édes Rafael. Be kell mennem ebbe a kocsmába, mert nagyon megszomjajztam. De ne gondold azért, hogy nem szeretlek, csak fess ám majd jó képeket! Csodásakat! Büszkén tátogathasson a szamár, míg a szomszédja eszik. Isten veled. Holnap reggel gyertek majd hintóval értem, mert aligha megyek innen gyalog haza. (A kocsmáajtót nyitja, de nem mindjárt nyílik. Dühösen rávág.) Nyilj ki! Törjenek beléd szent Péter kulcsai! (Berugja az ajtót, egy pillanatra kihallik a zsvaj, aztán becsukja maga után.)

Rafael (eltakarja a szemét és mozdulatlanul állva marad. A kert lugasából lágy ének szólal meg egy lant kísérettel).

Jaj, tul a parton ég egy fáklya
Szép fehér lány udvarába
Egy legény dalol magába
Madonna meghalok érted.

Jaj, gyorsan ég a fáklya szélben
Eltévedek a sötétbe
Szép fehér lány eresszél be
Madonna meghalok érted.

Rafael (figyel, aztán lassan a kerítés ajtajához megy. A fejét a rácshoz szoritva hallgat. A dal után bezörget és kiált): Olympia, Olympia, eressz be!

Olympia (sietve jön ki a lugasból, a lant még a kezében van, fantasztikusan, görögösen van öltözve, a puttanák sáfránsárga homlokkötőjét viseli. Szeszélyes, eleven és gyerekesen kedves, gyorsan beszél): Jól hallok, jól hallok? Nem csálnak füleim? Rafael Santi. A kis Rafael. A szőke Rafael. Te vagy? (Az ajtónál.) Hütlen letél hozzám, elhagytál, megvetettél. Beeresszelek-e?

Rafael (halkan): Visszajöttem.

Olympia (hirtelen fölrántja az ajtót): Hát gyere, gyere, gyere édes. (Behuza Rafaelt a kertbe.) Gyere, látod én nem vagyok gögös, én megbocsátok. Ugyan én nem is lehetek gögös, ugy-e? De hát Aspásia is csak az volt, ami én, és mégis nagy művészek, és bölcsek szerették. És te is szerethetnél engem. Bizony. Miért vagy olyan szomorú és szótlan? Mi történt azóta? Mit festettél. (Hirtelen elereszti és a házhoz szalad.) Várj egy kicsit. Szólnom kell, hogy itt vagy, itt vagy, itt vagy. (Felkiált.) Margherita! Fatime! Itt van Rafael Santi. Itt van! Visszajött. Terítsétek az asztalt, ami jó csak van!

Öltözzetek tánchoz. Zenét, zenét! az egész éjjel! Gyakran vártalak ám, nem hiszed? Jobban mint Penelope Odysseust. Szomorú voltam ám és két szép szonettet irtam róla. Elolvassam? (Hirtelen megfogja Rafael fejét és belenéz az arcába. Részvétellel, melegen.) Rafael, édes Rafael, mi bajod? Miért vagy olyan szótlan és szomorú? Miért nem kacagsz, mint máskor? Könnyes a szemed. Igen.

Rafael: Nagyon fáj a szívem, Olympia.

Olympia (magához öleli): Szegény kis Rafael! Mi baj? Gyere, mondd el nekem szépen, mint máskor. (Halkabban.) Majd nálam elfelejted. Legillatosabb fátyalaimba takarom a kis Rafaelt. Legforróbb csókjaimmal csókolom, el fog szédülni ma éjjel. Meg fog részegedni ma éjjel. (Szenvedélyesen magához szoritja.) Oh, örülök neked!

Rafael: Milyen jó vagy te hozzám, Olympia!

Olympia: Hát ki rossz hozzád? Hiszen téged mindenki szeret. Ugy-e mindenki szeret? Hanem majd én megmutatom mit tudok. Borba áztatott hűvös rózsákba temetlek ma éjjel.

Rafael: Jó lesz, Olympia.

Olympia (részvétellel): De hát mi baj? Ki bántott? A szép Livia Vanucci. Mit csinált a gonosz? Elfelejtette megszorítani a kezéd? Ugy-e ő bántott?

Rafael: Igen.

Olympia: Mit vétett szegényke? Oh, te gyermek, te kis gyermek! Neki biztosan jobban fáj most, mint neked. Most bizonyosan az ágya szélén ül és sir. Bizony szegény!

Rafael: Livia nem szeret.

Olympia: Nem szeret? Jaj, dehogy nem szeret.

Rafael: Mára megmondta. Nem szeret.

Olympia: No, no, kis fiam. Ne busulj. Csak

egy kis kacérkodás volt, hogy felszítsa tüzedet. Hidd el, kis fiam. Mi ilyenek vagyunk.

Rafael: Nem, nem, nem szeret.

Olympia (meggyőződéssel): Az nem lehet. Ne szeretne téged, Rafael? Téged?! Az lehetetlen! Valami félreértés ez. Meglásd, hogy ki fog derülni. Majd szeretni fog, édes, meglásd. Akarsz jó bűvös szert? Adok. Jó lesz, kedves? No ne sirj. (Rafael fejét a vállára huzza és simogatja.) Téged kell szeretnie mindenkinek! Kell, kell! No ne busulj. Drága fiam. Gyere a lugasomba. (Zene szólal meg.) Hallod? Fatime dalol nekünk. Gyere. (Magához szoritja.) Felejts el mindent. Részegnek, szilajnak akarlak látni. Gyere! (Magával vonja a lugasba).

(Astorre és Sandro jönnek balról).

Sandro (páncélban): Itt, signor Astorre! Ezen a téren állnak majd Simonetto öcséd és én magam harminc válogatottal. A csapatok beosztva a helyükön vannak. Kétszer végignézttem őket azokon az utcákon, hogy vakon is tudják, merre kell rohanniok és merre fordulni.

Astorre (köpenyben, álarcosan): Jó katona vagy, Sandro!

Sandro: A többi kaput is kinyitatom, hogy ne szoruljanak bent a várban, ha elnyomnak. Folignoig szabad az ut.

Astorre: Nem nyitatom ki a kapukat!

Sandro: De, signor Astorre. A visszavonulást fedezni kell a jó vezérnek.

Astorre: Sohse bizz, Sandro abban a rohamban, amelyből vissza lehet fordulni. És nem érdemli meg a győzelmet az, aki nem hisz benne!

Sandro: De mégis, uram, meggondolatlanság, hiszen ugyanis vakmerőség.

Astorre: Nem fogod kinyitítani a többi kaput! Annyit érjen az életünk, amennyit a tettünk!

Sandro: Persze, signor. Hiszen tudom, hogy fölösleges. Fölösleges. Astorre Baglione mindig győz. Astorrenak nem kell egéru. És a porta Eburnea szerencsekaputok. Csak mégis, a rendes katona mindenre gondoljon.

Astorre (szünet mulva, hirtelen Sandro felé fordulva): Melyik condottierehez szegődsz, Sandro, ha mégis elesem?

Sandro (egyszerűen): Niccolo Piccininohoz, uram. Hires vezér. Mit gondolsz, jól választottam?

Astorre A velencei Carmagnola talán jobban használhatna, mert nem ért ahhoz, amihez te értsz. De Piccinino megbízhatóbb. (Hirtelen megfogja Sandro kezét.) Pszt! Sandro. Állj be gyorsan az árnyékba, a kerítés mellé. (Beburkolódzik.)

Sandro (gyorsan a kerítés mellé áll. Egy csapat fiatal nemes, közöttük néhány hölgy is, fut zsidongva, nevetve keresztül a téren, a kezükben botokon lógó lampionok.)

A csapat: Erre, erre. Itt van a lépcső. A porta Eburnea felé. Erre. Ott vannak; nézzük, nézzük. Már valamennyi részeg. Ha-ha-ha! A porta Eburneánál vannak. Siessünk, siessünk! Egy assisibelit megöltek. Ha-ha-ha! Itt lesz a lépcső. A porta Eburneánál vannak. (Lefutnak a lépcsőn. Az utcában megjelenik Livia, fekete köpenyben, csuklyában. Mikor észreveszi Astorret, hirtelen visszaugrik és a falhoz lapul).

Sandro (visszajön Astorrehoz): Felszabadítottad ma éjjel a némberek bujaságát, uram. Csak el ne puhitsák Perugia férfait.

Astorre (szokatlan lágyan): Hallod ezt a dalt, Sandro? A szférák zenéjét hallhatta mestere.

Sandro: Zene, uram. (Kis vártatva.) A sáncon gondolkodol, signor?

Astorre: Azon... hogy, ha a planéták útja zeng, akkor minden emberi sorsnak egy-egy dala van odafent... és talán idelent is.

Sandro: Én csak együgyű katona vagyok, signor, és ehhez nem értek. De megbocsáss, ha kérlek, hogy inkább azt gondold meg, hogy dzsidások nem rohanhatnak le ezen a lépcsőn, mert több kárt tesznek egymásban, mint az ellenségben. (A sánc szélére áll).

Astorre (kis vártatva utána megy.) Nem itt fogtok lerohanni. Oda, a kapu szögletébe álltok. (Mutat.) Ezt az utcát jól nyitható nagy fakapuvval zárod el. Itt a sáncon végig alacsony fapalánkot húzatsz, hogy mögéje térdelhessenek a nyilasok.

Sandro: Ugy, ugy, jó lesz! Az apokalypsis zápora hulljon a nyakukba. Okos vezér vagy, Astorre.

Astorre (a lépcsőn áll már): Gyere, Sandro, mutasd meg a másik erődítést.

Sandro: Gyerünk, gyerünk. Mulik az éjszaka. (Elmennek. A dal elhallgat.)

Livia (kijön az utcából. Körül leskelődve a lépcsőhöz lopózik és a távozók után néz, aztán átmegy jobbra és a házat vizsgálja. Benéz a kerítésen, végre bizonytalanul, halkán zörget. Nem felelnek. Szünet mulván erősen zörget. Szünet.)

Olympia (Kijön a lugasból): Ki az? Miért zörget? Mit akar?

Livia (hizelgő, édes hangon): Itt lakik a híres, dicső Olympia, a legnagyobb férfiak imádott barátjánője?

Olympia (kedvesen): Itt lakik, igen. Ki vagy, kedves hölgy és miért keresed Olympiát?

Livia: Nem őt keresem, szép signora, hanem

az urbinói Rafael Santit. Atalanta Baglione komornája vagyok. Levelet és fontos, sürgős üzenetet hoztam számára. Azt mondták nekem, hogy Olympiánál van.

Olympia (büszkén): Igen, Olympiánál van. És ezentul, ha nem találsz otthon éjjel, Olympiánál keresd!

Livia (hangja remeg): Boldog lehet Rafael. És talán többen irigylik majd ezért, mint hirnevéért. De üzenetet hoztam, gyönyörű signora, fontosat, melynek nagyon fog örülni.

Olympia: Kedves és szeretetreméltó hirnök vagy, madonna. Majd szólok neki. (Meg akar fordulni).

Livia (nyugtalanul): Nem, nem, nem. Ne szólj neki! (Visszanyerve önuralmát.) Ne zavarja boldogságát most idegen és hadd hallja a te szádból a kedves hirt.

Olympia: Oh be bájos, aranyos hirnök vagy. Beszélj, kedves hölgy, aztán kívánd jutalmul, amit csak adhatok.

Livia: Eressz be, signora, magadhoz. Hogy jobban láthassalak, amíg beszélek. Mert már tudom, hogy te magad vagy a ragyogó Olympia.

Olympia (kinyitja a kaput): Oh, bocsáss meg, kedves, hogy előbb be nem hívtalak. De tudod, hogy vendégem Rafael és alig várom, hogy visszatérhessek hozzá. Beszélj, beszélj, hogy örömet vigyek neki.

Livia (bejön. Kis vártatva): Hát te vagy a híres, dicső Olympia, akit annyian imádnak és akihez Rafael is visszatért?

Olympia (türelmetlenül): Igen, én vagyok! Beszélj gyorsan, madonna, aztán kérhetsz, amit akarsz.

Livia: Engedd, hogy előbb megsimogassam vállad és melled, hogy érezzem szépségüket, melynek híre Itáliát bejárja. Engedd meg. Az legyen hirnökségem jutalma.

Olympia (meglepetve): Különös vagy, madonna. De nem bánom. Csak aztán beszélj már.

Livia (egész közel lép Olympiához, végigsimitja vállát, mellét. Közben): Szép vagy, Olympia; szép vagy. És ezt a vállat csókolta Rafael, — ezt...

Olympia (hátrál): Igen, madonna, de kérlek...

Livia (hirtelen torkon ragadja Olympiát, a fogai közt vadul): Nem fogja többet csókolni!

Olympia (fulladozva): Segítség!

Livia (Olympia mellébe vágja törét): Nem fogja többé csókolni! Nem fogja többé csókolni!

Olympia (halkan felsikolt és összerogy).

Livia (még egyszer belévágja a tört): Nem fogja többé csókolni! (Kimenekül a kertből a lépcső felé.)

Rafael (futva jön ki a lugasból): Mi az? Mi történt?... Olympia! (Egy pillanatra föléje hajol, de az éppen menekülő Liviát látva, utána rohan.) Gyilkos, gyilkos! Fogjátok meg! Gyilkos! (Már Livia utolsó szavainál megjelent Simonetto az utcában és most hirtelen elállja Rafael utját).

Simonetto: Ne üldözd, Rafael!

Rafael (megáll egy pillanatra): Simonetto! Mit akarsz?! Eressz! Gyilkos! Megölte Olympiát! Megölte Olympiát! (Tovább akar rohanni.)

Simonetto (megfogja Rafael karját és megállítja): Ne üldözd, Rafael!

Rafael: Eressz! Nem értesz?! Megölte! Megölte Olympiát! Megfogni! Megölni! Én akarom megölni! (Kirántja magát.)

Simonetto (elállja a lépcsőt kitért karokkal): Ne üldözd, Rafael!

Rafael (hátralép, fejéhez kapva halkan): Simonetto! Simonetto, miért állod el az utamat! Ki az, aki ott fut?! (Rövid szünet után, kiáltva.) Ki az, aki ott

fut?! Livia! Livia volt ott! Livia volt ott! Livia megölte Olympiát! (Eltakarja az arcát és felzokog.)

Simonetto (nem felel. Mozdulatlanul, némán nézi.)

Rafael (szünet mulván, könyázott arccal, mámorosan): Livia volt! Livia szeret engem! Ugy-e szeret? Nagyon szeret! És te is! Te is, Simonetto! (Simonetto keblére veti magát. Sír.)

Simonetto (meghatva magához öleli): Rafael.

Rafael: Livia szeret! Simonetto, Simonetto! Mit csináljak most? Mit? Forró tüzeső hullott rám és leperzselt mindent, ami volt! Nem tudom, mi volt egy perccel ezelőtt. Livia szeret. Csak ez van! Biboran izzó tenger előttem! Oh a szívem. (A szivéhez markol.) Fogj, Simonetto, szédülök.

Simonetto (felfogja): Vigyázz magadra, drága Rafael. Neked még soká kell élned. Nagy utad van.

Rafael: Nem bánom! Nem kell! Nem bánom! Csak Liviáig. Eressz Liviához. Megyek hozzá! Megyek!

Simonetto: Ne menj most hozzá, Rafael!

Rafael (szinte hadarva): De megyek, megyek! Eressz! Édes Simonetto! Drága, jó Simonetto, édes Simonetto eressz! Megölte Olympiát! Megölt mindent, ami nem ő. Eressz, eressz! Nem bánom, eressz, Simonetto, mert meghalok! (Kitépi magát Simonetto kezéből és lefut a lépcsőn.)

Simonetto (utána néz, szünet mulva): Isten veled, kedves Rafael. A föld öröme és dicsősége ragyogjon glóriádban, ha a másvilágon találkozunk. (Hosszu szünet. Aztán megfordul. (Bemegy a nyitva maradt kertajtón és a halott Olympia felé hajol. Szemben a kocsmajtó kinyílik és egy csapat polgár tolong ki rajta, egymásba kapaszkodva, dudolva, csendesen, boros hangulatban).

A csapat: Hej, milyen levegő! Szép az éjszaka, fiuk. Édes, hűvös, illatos az éjszaka! Milyen sok a csillag. Merre menjünk? Nemsokára hajnalodik. Nem. De igen. Közeledik a reggel. Merre menjünk? Várjuk meg kint a reggelt. (Simonetto kijön a kertből, szemben vele az utcából Sandro jön harminc páncélos katonával. Egy részük egy nagy fakaput és deszkákat meg gerendákat hoz.)

Sandro: Üdvözöllek, signor Simonetto! Vezérhez méltó, hogy elsőnek megy a kirendelt helyen. Nagy táncunk lesz nemsokára.

Simonetto: Üdvözöllek, Sandro. Két ember menjen be abba a kertbe, egy holttest fekszik ott. Vigyék fel a házba. (Két katona elindul. Simonetto egy erszényt ad nekik.) Ezt a pénzt adjátok a háznépének. (A két katona bemegy a kertbe és beviszi Olympiát a házba.)

Sandro: Itt gyilkosság történt? Máshol is. Két assisibelit megöltek. Nem kár értük.

Simonetto (felnéz az égre): A porta Eburnea tornyai közt van már a Sirius és felkelt a Lucifer. Közeledik a hajnal, Sandro.

Sandro (parancsolva): Zárjátok el az utcát! Befelé nyiljon a kapu! Ti huzzátok ide a palánkot. (Mutat.) Félemler magasságnyira. Guiglielmo, térdelj mögéje mértéknek. Aki ma itt közületek helyt áll, mind kapitány lesz husz lovas felett.

(A katonák némán munkához látnak, alig hallható zajjal).

Sandro (visszajön Simonettohoz, aki karbafont kezekkel, mozdulatlanul áll): Akarsz öltözni, uram? Itt van a fegyvered.

Simonetto: Öltöztessetek. (Három katona elébe hordja fegyverzetét és öltöztetik, felcsatolva láb- és mell-

vértjét. Simonetto az egyiknek vállára téve a kezét.)
 Andrea, menj a palotába és gyere a krónikással vissza.
 Mondd, hogy én hívtam.

A katon a (csodálkozva): Uram, ide jöjjön mes-
 ser Matarazzo?

Simonetto: Akarom.

A katon a: Igen, uram. (Elmegy.)

Simonetto: Ne hulljon vérünk, mint az eső a
 homokba, ne mint a szappanbuborék szálljon el lel-
 künk! Legyen itt a krónikás! Lássá, hogyan harco-
 lunk. Legyen itt, hogy elmondhassa, mit tettünk. (Szü-
 net mulva.) Ha mindig az ég utjait kereste is Simonetto
 Baglione, a bucsuján hallja meg a világ, hogy itt volt
 a földön. Nem kell a gyűrűs gallér. Vedd le. Maradjon
 utja a halálnak is. Ne bujtassatok el előle, mint egy tol-
 vajt. A sisakomat!

(Fejére teszi fehér tollas fekete sisakját).

(Függöny lassan legördül).

Második kép

(A harmadik felvonás színje. A balról nyíló utca
 nagy fakapuval van elzárva, ebben kis befelé nyíló ajtó.
 A plateau hátsó széle is el van torlaszolva a lépcsőnél
 nyithatóan úgy, hogy a kis tér egészen körülzárva in-
 terieurszerűen hat.)

Lámpák és fények kialudtak, a várfalak és ház-
 tetők borongó barnán válnak ki a szürkülő hűvös ho-
 mályból. Később gyorsan hajnalodván pirosabbak és ra-

gyogóbbak lesznek a színek, míg végül aranytündöklésben felkel a nap.

Mikor a függöny felmegy a katonák sötét mozdulatlan csoportban hevernek némán félkörben, jobbra és hátul. Középen egy fatönkön ül Simonetto elgondolkodva, mellette messer Matarazzo. Sandro a kocsmá nyitott ajtaja előtt áll.)

Sandro: Nincs már senki a kocsmában?

Egy katoná (a fakapu nyitott ajtaján kilép az utcába): Igen kapitány, üres már az utca is. Azok meg nem állnak a porta Soleig, ha még tudnak járni!

Sandro: Menj be még egyszer, Bartolo és nézz körül az udvarban is. Nem tűröm a polgárrongyot, ahol katonáknak lesz egymással dolguk.

A katoná: Nincs rajta vas, de sok a zseb. Majd körülnézek, kapitány. (Beteszi az ajtót és bemegy a kocsmába.)

Sandro (visszamegy a katonák közé): Hajnalodik, fiúk. Nézzétek meg a fegyvereiteket. (A katonák közt csendes mozgás támad. Fegyvereiket kötik, igazítják szótlanul, Sandro körüljár közöttük. Szünet.)

Simonetto (csendesesen összeráncolt homlokkal): Csakugyan hajnalodik. Pedig még sok dolgon akartam gondolkodni. De gondolatom nem repül tovább. Kifeszített szárnyal áll meg a magasban, mint a sas az esteledő vidék felett. Csodálatos ez, messer Francesco! Ha utoljára fordul meg a bucsuzó vándor, hogy még egyszer mindent lásson, hiába mereszi kerekre a szemét. Nem lát csupán egy borongó fényt, melyet ő hozott magával. Miért van ez?

Matarazzo (fázik, szepeg és szomorú): Nem, kedves uram, édes Simonetto! Sokáig nem nézel te még

utoljára körül. Miért is szomorítasz engem ilyen kérdésekkel?

Simonetto (mintha nem is hallotta volna): De tágul a lélek, mint a kerekre nyitott szem. Minek akkor a gondolat? Ugy-e? Az értelem Isten végtelenségét szűk korlátai közé töri. De a szerelemben kitágul a lélek Isten végtelenségéig és hozzá hasonlónak válik.

Matarazzo: Igen, igen, uram! Igen, igen. Bizonyára így van! (Szünet.)

Simonetto (hirtelen feláll): Vajjon találkozott-e Rafael Liviával?

Matarazzo: Mit mondasz, uram Rafaelről?

Simonetto: Mondd, Matarazzo. Meg tud válni a lélek egészen a földtől, ha az akarata nem teljesedett?

Matarazzo: Ezt... ezt nem tudom, uram. Erre —

Simonetto: Dehát lehet az, hogy az akarat nem teljesedik? Hiszen az akaratom az én csillagon függő sorsom. Az én sorsom pedig az ő sorsuk. Egy rendszerben keringnek a csillagaink! Lehet az, hogy az akarat ne teljesedjék? Én akarom...

Matarazzo: Mit akarsz, édes Simonetto? Mit?

Simonetto (kezével nemet int): A Skorpió mérges jegyéből tükröződik lelkembe a Mars.

Matarazzo. Ne gondold rá, drága uram. Meddig lesz még a Skorpió jegyében? Még egy óráig. Igen. Addig úgy se nyitjátok ki a kaput. Csak egy óra múlva. Igen, még csak egy óra múlva. Akkor felkel a nap. Még csak egy óra múlva.

Simonetto: Te reszketsz, Matarazzo. Félsz?

Matarazzo: Nem, uram, nem. Csak fázom, hűvös szél fúj. (Talárjába burkolódik.) Én nem magam miatt aggódom, jó uram. Hiszen azt mondtad, nekem nem történhetik bajom. Ugy-e nem történhetik?

Simonetto: Nem, Matarazzo. (Nézi.) Csodálatos! Vajjon miért félnek az emberek?

Matarazzo: Nem, uram. Fázom. Hűvös szél fuj. (Bartolo a támolygó Giannicolát vezeti ki a kocsmából.)

Sandro: Hát találtál még valakit a kocsmában?

Bartolo: Még csak ezt az egy fattyut, kapitány.

Sandro: Rugd ki! Bordája emlegesse!

Giannicola: Ej, ej, pajtás szorítod a nyakam! Az én szegény nyakam. Pedig, ha megfojtasz, nem tudok ám járni. Bizony nem tudok.

Bartolo (hátbavágja Giannicolát): Hallgass, kutya, mert kieresztem a bendődből a bort!

Giannicola: Ej pajtás! De szomoru ez a reggel. Gondoltam, hogy ilyen szomoru lesz ez a reggel.

Matarazzo (megismeri Giannicolát és a segítségére fut): Oh, oh! Giannicola. Katona, ne bánts! Ez Giannicola Manni, derék festő. (Visszafordul Simonettohoz.) Nézd, uram, Rafael barátja! Ereszd el, durva katon! Majd én tartom. (Megfogja Giannicolát.)

Simonetto (hidegen nézi): Ne bántsátok!

Giannicola: Lám, öreg Matarazzo, te is itt vagy. Nem láttalak téged és te láttál engem. Mindenki itt van. Köszönöm uradnak, hogy azt mondta: Ne bántsátok Giannicolát.

Matarazzo: Fáj az ütés, szegény Giannicola? Gyere, majd én elvezetlek.

Giannicola: Mindenki itt van. Rafael is itt van. A fehér galamb. Rafael most boldogan álmodik. Szép volt az éjszakája. Bizony! Fel ne keltsétek, míg fel nem kel a nap. Szomoru ám a reggel.

Matarazzo (a kapu felé vezeti): Gyere, jó Giannicola. Gyere innen.

Giannicola: Fenséges Simonetto, mondok neked

valamit. Jobban is lehet ám Rafaelt szeretni, mint ahogy te szereted.

Simonetto: Vezessétek el.

Giannicola: El, el, Giannicolát csak el, el. Gyerünk mi öreg el. Hagyjátok aludni Rafaelt, amíg felkel a nap. A fehér galamb nagyon szomorú lesz reggel, ha felkel a nap.

Bartolo (ismét hóna alatt fogja Giannicolát és kifelé tuszkolja): Takarodj! Hordd el magad!

Giannicola: Csak el, el, Giannicolát el, el, el. (El az utcába. Szünet.)

Matarazzo (utána néz és lassan, szomorúan visszajön): Milyen könnyű azoknak, akik nem tudják mi történik! Halálvést rejtő felhőn megy keresztül és arról beszél, hogy Rafael álmodik. Nagyon szereti Rafaelt. És ő maga álmodik. Nem tudja, hogy itt mi történik. Jézus, légy kegyelmes! (Szünet.)

Simonetto: Vajjon hol van most Livia?

Matarazzo: Monna Livia, uram? Bizonyára ott-hon van, Pietro atyja házában. Édesen szunnyad. Ő se tud semmit. Édesen álmodik.

Sandro (kettőjükhöz lép): Pirosodnak a felhők, signor. Odafent már elkezdtek. Állítsam fel a csapatot?

Simonetto (csengőbb hangon): Igen, Sandro. (Felnéz az égre.)

Sandro: Na, legények, mehetünk! El ne felejtésétek: harminc lovas felett kapitány, aki helytáll és tiz arany a mai bér. (A katonák szóltanul sűrű tömegben állnak.)

Simonetto (összeráncolt homlokkal): Három gördülni a közelgő napot. Idegen illatu szellő érinti az arcom és halkan feszülnek lelkem vitorláit... Szép lesz a reggel, Francesco. (Komoran.) Ugy-e, nekem ékesi-

teni kellene most magam? Dalolnom kellene most és táncolnom, mint Leonidas a thermopylaei sáncon.

Matarazzo: Hát miért oly borus, komor az arcod, drága jó Simonetto? Légy vidám. Ne mint a spártaiak. Hanem mint aki biztos diadalnak és dicsőségnek örül. Miért vagy olyan komor?

Simonetto (nem felel).

Sandro (a jobboldalt felállott csapat élére lép): Nyisd ki a palánkot! Előre! (Egy katona felnyitja a hátsó középlépcsőnél a palánkot. Sandro és a csapat lemennek a lépcsőn. Bartolo a kapu mellett marad őrnék.)

Simonetto (hosszabb szünet mulva, fanatikusán): Nem lehet, hogy az akarat ne teljesedjék. Az akaratral idegenben jár a lélek és nem válhat meg a földtől, amíg vissza nem tért. Az akaratnak teljesednie kell! Az akaratnak teljesednie kell! (Eltakarja a szemét.)

Matarazzo: Mit akarsz, Simonetto? Mit kívánsz, édes uram?

Simonetto (nem felel. Hosszu szünet. Simonetto hirtelen figyel. A bal utca kapuján zörgetnek).

Livia (kivülről, elfulladt hangon): Simonetto!

Simonetto (felriadva): Ha!... Mi az?!

Livia (kivülről): Simonetto, eressz be!

Bartolo (kinyitja a kaput): Egy részeg némbor. Majd elkergetem.

Simonetto (kiáltva): Kerébe töretem, aki ruhájához ér! (Bartolo dermedten megáll, aztán lassan becsukja a szinte futva bejövő Livia mögött az ajtót.)

Matarazzo: Oh, monna Livia! Hogy kerülsz ide? Miért jössz ide, kedves madonna, nem maradhatsz itt. Oh, madonna Livia! (Liviához közeledik.)

Simonetto (Liviára meredve, elhárító mozdulattal, durván): Menj odébb, Francesco!

Matarazzo (megütődve, csendesen félrehuzódik. **Simonetto** és **Livia** egy ideig némán állnak egymással szemben. Aztán nagy szünetközzel történik a szóváltás).

Simonetto (nagyon halkan): **Livia**.

Livia (ugyanugy öltözve, mint a harmadik felvonásban. Még liheg a futástól. Roppant izgalomban): Uram, bocsáss meg. **Rafael** megtalált. Uldöz. Előle futok. (Szünet.)

Simonetto (halkan): Miért futsz előle?

Livia: Elfogyott az erőm. Én szeretem **Rafaelt**! Én szeretem **Rafaelt**! Most ő is tudja már! Ha most találkozom vele, nem tudok... Nem tudom elküldeni. (Szünet.)

Simonetto: Vissza akarsz térni **Rafael**hez?

Livia (egyszerűen): Igy nem lehet élni. (Szünet.)

Simonetto (szinte visszafojtott lélegzettel): Vissza akarsz térni **Rafael**hez?

Livia: Ide jöttem, **Simonetto**!

Simonetto: Mit akarsz?

Livia: Hogy **Rafael** Rómába menjen.

Simonetto: Mit akarsz?

Livia: Valamit tenni. Én is akarok valamit tenni.

Simonetto: Mit akarsz?

Livia: Becserélni a földi szerelmet az égi szerelemért, **Simonetto**. Hogy századok múlva énekeljenek rólunk, hogy az örökkévalóságban egyek legyünk.

Simonetto: Mit akarsz?

Livia: **Simonetto**!... Mindent, amit te akarsz!

Simonetto: Mit akarsz?

Livia: Veled meghalni, **Simonetto**!

Simonetto: **Livia**! (Feléje nyújtja a kezét.)

Livia (megfogja a kezét): Rafaellel jó lett volna élni. Veled jó lesz meghalni, Simonetto.

Simonetto: Uram Jézus, megjött az üzenet! Most nyilatok meg örök kikötők. Lobogó diszben, zengve kel utra a lelkünk.

Livia: Jó lesz veled meghalni, Simonetto.

Sandro (feljön a lépcsőn): Signor, a csapat áll. Csak a parancsodat várja. Az Oddiak megjelentek a vár alatt. A cserjésben lapulnak. A levelet ledobták.

Simonetto (ettől fogva egyre lázasabb és hevesebb. Türelmetlenül): Mennyi idő még napfelkeltéig?

Sandro: Egy félóra, uram.

Simonetto: Még egy félóra!

Livia (nyugtalanul): Rafael üldöz! Nyomomban van! Mindjárt ide kell érnie!

Simonetto (nehéz lélegzettel): Hej, csillagok, csillagok, érezlek. Páncéloomat töri szörnyű sodrotok.

Sandro: Arra kell vigyáznunk, hogy el ne harkodjuk. Baj lenne, ha késve érkeznék Astorre.

Simonetto (belemarkol a levegőbe és mintha megrázna valamit): Idő, siess! (Eltakarja szemét.)

Livia: Mondd, Simonetto, nagyon fog szenvedni Rafael?

Simonetto: Rómába megy és a dicsőség má-mora kimossa a szivéből a kint.

Livia: Hát el fog felejteni?

Simonetto: Téged nem lehet elfelejteni.

Livia: És mi ketten találkozunk odafent?

Simonetto: Odafent kettővel is egyesülhet a lélek szeráfi szerelemben. (Szünet.)

Livia (rémülten megfogja Simonetto kezét): Jaj! Rafael! Hallom a hangját. Itt van.

Rafael (hangja nagyon messziről): Livia!

Simonetto: Teljesedik a sors.

Rafael hangja (egyre közelebb): Livia!

Livia: Simonetto, segits!

Simonetto: Teljesedik a sors.

Rafael (dörömböl a bal utcát elzáró kapun): Livia, Livia! (Bartolo és Matarazzo megfélemedve, összebujva nézik Simonettet.)

Livia: Simonetto, Simonetto, mi lesz most?!

Simonetto (Livia kezét fogva): Vár a cherubinok fényes serege dalolva. Már kinyitlak a nagy rubin kapuk.

Rafael (dörömböl): Livia!

Livia (vergődve): Oh! hallod, Simonetto? Milyen édes a hangja. Milyen piros az ajka! Simonetto!

Simonetto: Elébünk küldte már angyalát az Ur. Kigyultak az örök glóriák.

Rafael: Livia!

Livia: Simonetto, nem birom, Simonetto, vége! Segits!

Simonetto (hangosan): Megmondották a csillagok! (A lépcső felé fordul.) Nyissátok ki a kaput! Livia, meggyünk! (A lépcső felé vonszolja Liviát.)

Rafael: Livia!

Matarazzo és Sandro: Nem, uram! Nem lehet. Nem kelt még fel a nap. A Mars a Skorpió jegyében van még. Astorre még nem ült lóra.

Simonetto (kardot ránt): Utat!

Matarazzo: Édes, drága uram, ne! Ne!

Sandro: Nem álljuk a harcot Astorre érkezéig. Egy szálíg elesünk.

Rafael: Livia!

Simonetto (körülvág a kardjával): Utat! (Levonszolja magával Liviát a lépcsőn.)

Livia (kiáltva): Rafael! Menj Rómába! Rafael!

Simonetto (a lépcsőn): Nyissátok ki a kaput! Le a láncokat!

Livia hangja (lentről): Rafael, isten veled!
(Láncok csörömpölése hallatszik és a nyíló várkapu tompa dördülése).

Rafael (utolsó jajveszékelő sikoltással): Livia!

Sandro (kihuzza a kardját. Egyszerűen): Bartolo, a kapunál maradsz, hogy kinyisd, ha Astorre nyilasai jönnek. (Lenéz a sánctól.) Rossz katona vagy, Simonetto és asszonyért verekszel. (Lentről tompa dübörgő csatazaj hallatszik fel.) Várjatok még, Sandro is itt van. (Le a lépcsőn.)

Matarazzo (kétségbeesve, kezeit tördelve szaladgál fel-alá a sánc szélén): Simonetto! Édes, drága fiam! Simonetto, Simonetto! Jézus Krisztus segits! Misericordia! Misericordia!

Bartolo: Hej! Itt vannak! Itt vannak! Oddikutyák! Üsd! Szurd!

Matarazzo: Jézus, Jézus! Jézus segits!

Bartolo: Üsd, üsd! Benedetto, Giovanni! A lovak szügyét! Ne hadd magad! (A csatazaj tompul.)

Matarazzo: Misericordia! Nem tudnak megállni és Astorre nem jön.

Bartolo: Ne félj! Csak cselből hátrálnak. Nézd, nézd, a fekete Simonettot, hogy védi azt az asszonyt! Hej! A pokol véres forgószele. Nézd!

Matarazzo: Oh, dicső, dicső Simonetto! (A csatazaj elhal.)

Bartolo: Hátrálni! Miért nem hátráltok? Huszan egy ellen! Oh, kutyák!

Matarazzo: Hiába! Krisztus, Krisztus! Elnyomják, elnyomják!

Bartolo: Örület! Simonetto! Oh, Simonetto! Felkelt! Megint felkelt!

Matarazzo: Simonetto! Jaj! (Zokogva eltakarja az arcát.)

Bartolo (elmegy a sánctól): Vége! Jöhetsz már ragyogó Astorre. (Hosszu szünet. Matarazzo zokog.)

Bartolo (leül egy fatönkre): Most várjuk a diadalmas Astorrét. Negyven legjobb vitéz és Sandro kapitány és Simonetto Baglione is várják. Szép csendesen várják. Már ráérnek.

Matarazzo (sirva, csendesen): Oh, édes Simonetto! (Megcsillan az első napsugár és a távolban kürtjelek harsannak.)

Bartolo (mint fent): Most felkel a nap. Most lóra ül Astorre. Most fényes diadal lesz.

Matarazzo: Nem látják többé sem a napot, sem Astorrét, sem a diadalt.

Bartolo: Száz ember meghalt, mert Simonetto-nak fájt a szive és száz embert fognak elfelejteni, mert Astorre ragyog.

Matarazzo: A csillagok akarták.

(Közeledő kürtjelek és távoli zugás.)

Bartolo (feláll és a sánchoz lép, csendesen): Látod? Ott jön a ragyogó Astorre. Fehér lovon, aranypáncélban, úgy gázol bennük, mint a repülő homokban.

Matarazzo: Oh, Astorre, Astorre!

Bartolo (mint fent): Szét vannak szórva, be vannak kerítve. Látod? Nagy diadal napja van máma. (Kürtjelek egész közélről, zaj, melyből e kiáltás emelkedik ki: Astorre! Astorre!)

Matarazzo: Itt van Astorre! Oh, szép Szentgyörgy-lovag! (A lépcsőn katonák jönnek fel és sorfalat állnak, közöttük feljön Astorre, ragyogó páncélban, aranyos sisakján kiterjesztett szárnyu sas.)

Astorre (nyugodt, csengő hangon): Francesco Matarazzo! Krónikás, itt vagy?

Matarazzo (előrejön és térdre ereszkedik előtte): Uram!... Elkéstem, Astorre! (Zokogva eltakarja az arcát.)

Astorre: Előttem jár a halál, míg enyém az élet és nem érem el az eget, míg enyém a föld. Láttad Simonetto harcát?

Matarazzo: Láttam.

Astorre: Aranylapokra fogod vésni, hogy háromszor állt fel a halottak közül és embertestekből emelt véres sirhalmot magának. Azt fogod írni: A halál sötét szárnyait hordta. Azt fogod írni: Kivánta az eget és magára szakította, alája temetvén, akit szeretett. Vigyéltek át a diadalkapun és terítsétek ki a palota előtt.

(Kürtök. Fügöny).

BALAZS BÉLA-nak

a Modern Könyvtárban eddig megjelent művei:

Történet a Logody-utcáról, a tavaszról, a
halálról és a messzeségről. (Elbeszélés.)
221. szám.

Dialogus a dialogusról. 300—301. szám.

Egyéb művei:

Halálesztetika (Deutsch Zs. kiadása).

Doktor Szélpál Margit. (Dráma.) (»Nyugat« ki-
adása.)

A Vándor énekel. (Versek.) (»Nyugat« kiadása.)

Misztériumok. (Három egyfelvonásos.) (»Nyugat«
kiadása.)

Modern Könyvtár eddig megjelent számai:

- Mann: A boldogság akarása (Elb.) Gömöri J. ford. 40 f.
- gy. dr.: A lelki élet alaptörv. Az élet helye a természetben 40 f.
- tolányi D.: A szegény kisgyermek pályája 40 f.
- Wedekind: Hőstenor. (Szinmű) Báty L. ford. 40 f.
- sz G. dr.: Jogi napikérdések. 40 f. Gy.: Studiumok 40 f.
- P. Bágyadt mosolygás (Tárcák) 40 f. Gy.: Vándortáska 40 f.
- son: Bevezetés a metafizikába. Felső B. ford. 40 f.
- Andor: A sátor alatt. 40 f.
- Garvay A.: Becstelen. (Szinmű) 60 f. Lajos: Kis drámák 40 f.
- ucci: Kötteményei. Zoltán V. ford. 40 f.
- brand: A forma problémája a képzőművészetben. Wilde J. ford. 40 f.
- Nagyapó: Mesék unokáimnak 80 f. erkényi A. A kőfalon túl (Szinmű) 40 f.
- Cholnoky Viktor: Beszélgetések 60 f. terlinck: Szent Antal csodája. (Le) Cholnoky V. ford. 40 f.
- Kleinmann Márta. (Kis regény) 40 f. sz B.: A völgyben. (Elb.) 40 f.
- Ibsen: Rosmersholm (Szinmű) Balogh ford. 60 f.
- sonal Vitéz Mihály: A özvegy Karol. Gerson du Malheureux. (Két vig.) 40 f.
- Garvay Andor: A pénz. Egy szobahá. (Két szinmű) 60 f.
- Karin Michaëlis: A veszedelmes élet-Szederkényi A. ford. 60 f.
- Reinitz Béla: Dalok Ady Endre verseiből 80 f.
- Schnitzler: Mici grófnő (Szinmű) Gömöri fordítása 40 f.
- os A.: A tanító. Horváth A.: Pompeji és éje. (Két szinmű) 40 f.
- Tolstoj: Az életről. Nagy Sándor ford. 1 kor.
- y Sándor: Az élet művészetéről 40 f. Dosztojevskij: A nagybácsi álma. (.) Szabó E. ford. 1 kor.
- Lajos: A sajtó 40 f.
- wald: Nagy emberek. Fogarasi B. ford. 1.
- Schnitzler: Anatol (Szinmű) Biró L. Gömöri J. ford. 60 f.
- Ika Margit: Csönka Regény és Nők 40 f.
- or T.: Egyveleg. Elb. 40 f.
- Lenkel Henrik és Szilágyi G.: Mátéfy. (Szinmű) 60 f.
- nsok: A szerzetesség (Ideáljal és törté) Bence J. ford. 40 f.
- rtolányi D.: Őszi koncert. Kártya 40 f. ndberg: Számum. Gömöri J. ford. Heben: A Lóri. Bálint L. ford. Melanna: Áhasvér. Katona G. ford. 60 f.
- Bernstela: Utánam... (Szinmű) Biró fordítása 60 f.
- Marguerite Andeux: Marie Claire. (Szinmű) 60 f.
- ész B.: A lárvá mögött. (Elb.) 40 f.
- fi Zs.: A másik út. 40 f.
- szabó E.: A tőke és a munka barca 80 f.
65. Somlyó Z.: Az átkozott költő. 40 f.
- 66—67. Alice Megan Rice: A bagdadi völgény (Szinmű) Cholnoky V. ford. 60 f.
68. Wied: Circus mundi (Elb.) Zoltán V. ford. 40 f.
69. Rítóók E.: Négyen a tűz körül (Elb.) 40 f.
70. Biró L.: A császár és más férfiak (Elb.) 40 f.
- 71—73. Méray-Herváth Károly és a magyar politika 80 f.
74. Csáth G.: Zeneszerző portrék 40 f.
- 75—76. Biró L.: Szolgák országga. (Reg.) 60 f.
77. Nagy Lajos: Az asszony, a szeretője, meg a férje. (Elb.) 40 f.
78. Simándy Lajos: Az örök küzdelem (Szinmű) 40 f.
- 79—81. Tolstoj: A Kreutzer-azonata (Regény) Somogyi E. ford. 80 f.
- 82—83. Tolstoj: Az élő holttest. (Szinmű) Pásztor Árpád ford. 60 f.
84. Schnitzler: Eleven órák. (Két szinmű) Harmos I. ford. 60 f.
- 85—88. Neményi Bertalan: A magyar nég állapota és az amerikai kivándorlás 1 kor.
- 89—90. Anatole France: Epikuros kertje. Helvétth G. ford. 60 f.
- 91—92. Balzac: Álarcos szerelem (Regény) Zoltán V. ford. 60 f.
93. Hauptmann: Elga (Szinmű) Németh Andor fordítása 40 f.
94. Alba Nevis új versei: Egy szerelmes lány könyvéből. 40 f.
- 95—97. Kosztolányi D.: Bolondok. (Elb.) 80 f.
- 98—99. Maeterlinck: Aglavaine és Sélysette (Szinmű) Bárdos A. ford. 40 f.
100. Remais Helland: Beethoven élete. Mikes L. ford. 40 f.
101. Papini: Válogatott elbeszélései. Zambra Alajos ford. 40 f.
- 102—103. Strindberg: Pajtások (Szinmű) Harmos I. ford. 60 f.
- 104—105. Szilágyi Géza: Könyvek és emberek (Tanulmányok) 60 f.
106. Ostwald: A tudomány. Kelen F. fordítása 40 f.
107. Gellért Oszkár: Gyűjtemény verseiből 40 f.
- 108—112. Karinty: Igy írrok ti. 1 K 20 f.
- 113—115. Capus: A nyilsebzette madár (Szinmű) Adorján A. ford. 80 f.
- 116—117. Bang: Élet és halál. Telekes Béla fordítása 60 f.
118. Kanizsei F.: Bűntársak. (Elb.) 40 f.
- 119—120. Gaudin: Noa-nea. Majthényi Gy. fordítása 80 f.
121. Csurtelne: Boubouroche és négy kis halandóság. Kosztolányi D. ford. 40 f.
122. Szemere Gy.: A síralomházban (Szinmű) 40 f.
- 123—125. Haraszti Gy. dr.: Arany János 80 f.
126. Csécsy I.: Az élet felé. Elb. 40 f.
127. Reichard Pireska: Az Eleten kívül 40 f.
128. Waraszi Gy. dr.: Madárk imra. 40 f.
- 129—131. Földes Imre: Nines tovább (Szinmű) 80 f.
- 132—133. Csáth Géza: Schmitt művészkálósos (Elbeszélések) 60 f.
- 134—135. Nanssa: Mária (A szerelem könyve) Bobos A. ford. 60 f.
- 136—137. H. Fagyas Sándor: A kalandor (Szinmű) 60 f.
- 138—139. Shaw: A sors embere (Szinmű) Hevesi S. ford. 60 f.

140. Shaw: Blanco Poznet árutatása. (Szinm.) Hevesi S. ford. 40 f.
- 141—142. Nansen: Boldog házasság. (Reg.) Kosztolányi D. ford. 60 f.
- 143—149. Schiller Ottó: Bevezetés a biológiai osztékikába. I K 60 f.
150. Petrófi Andor: A pacirta énekel. 40 f.
151. Goldzher Ignác: Az igazán újabb alakulási. 40 f.
152. Pathelin mester. (Bohózat a XV. századból) Szerzője ism. Ford. és színpadra átdolg. Hevesi S. 40 f.
- 153—155. Ibsen: Hedda Gabler (Szinm.) Telekes B. ford. 80 f.
- 156—157. Schmitzler: Kődös lelkek (Elbeszélések) Bobos A. ford. 60 f.
- 158—159. Helne: Atta Troll. (Nyáréji álom) Karinty F. ford. 60 f.
160. Anatole France: Történet egy szerencsés emberről (Bohózat). — egyéb novellák. Adorján A. fordítása 40 f.
- 161—163. Calderon: Urnó és komorna (Szinm.) Kosztolányi D. ford. 80 f.
- 164—166. Kormányszegség története. (Utópia) Braun E. ford. 80 f.
167. Strindberg: Julia kisasszony (Szinm.) Bálint L. ford. 40 f.
168. Thomas Mann: Tristan (Regény) Kosztolányi D. ford. 40 f.
199. Bán F.: A tizenkettedik. (Elb.) 40 f.
- 170—173. Knut Hamsun: Pán. (Regény) Bán Ferenc ford. 80 f.
174. Lengyel G.: A csodatévő könyv. (Elb.) 40 f.
- 175—177. Szilágyi Géza: Versek 60 f.
- 178—179. Anatole France: Craignebille (Szinm.) 40 f.
180. Max Burkhardt: Clo méltósága (Szinm.) Adorján A. ford. 20 f.
181. Hofmannsthal: A balga és a halál. (Szinm.) 20 f.
182. Karinty: Ballada a néma férfiakról (Elb.) 20 f.
183. Bíró L.: A jövő országútján. (Elb.) 20 f.
- 184—186. Szomory E.: Komédia. (Elb.) 60 f.
- 187—188. Berde Mária: Versek 40 f.
189. Lőrinczy György: Dejanira és más novellák. 20 f.
- 190—191. Szederkényi Anna: A csodálatos asiget. (Elbeszélések.) 40 f.
- 192—193. Schmitzler: A pásztorfúrya. (Elbesz.) Telekes B. ford. 40 f.
- 194—196. Ibsen: Kis Eyolf. (Szinm.) Csullemont E. ford. 60 f.
197. Fehér S.: A mester (Elb.) 20 f.
- 198—200. Vojnovich Ivó gr.: A napraforgós hölgy. (Egy velencei álom.) Márkus L. ford. 60 f.
- 201—203. Lukács György: Esztétikai kultúra. (Tanulmányok) 60 f.
- 204—206. Kálnoki Izidor: Négylábúak és több-
lábúak (Elbeszélések) 40 f.
- 206—209. Jacob Wassermann: Nagy Sándor
Babylonban. (Reg.) Franyó Z. ford. 80 f.
- 210—211. Nagy E.: A pójai győző. (Elb.) 40 f.
- 212—214. Hauptmann: És Pippa táncol! (Mese
az évegutáról) Németh A. ford. 60 f.
- 215—216. Kosztolányi Dezso: Beteg lelkek
(Elb.) 40 f.
- 217—220. Martlehen: Farsanghét. Katona G.
ford. 80 f.
221. Balázs B.: Történet a Lógody-utcárólata-
vaszról, a haláiról, a messzeségről 20 f.
- 222—224. Bíró L.: A háború. (Szinm.) 60 f.
- 225—226. Krudy Gyula: De Kowch kapitány
csodálatos kalandjai. 40 f.
- 227—229. Balzac: Chabert ezredes. (Regény)
Mikes L. fordítása. 60 f.
- 230—231. Lagerlöf: Legenda a karácsony
róssáról. (Elb.) Altai M. ford. 40 fillér.
232. Garvay Andor: Viziók (Szinm.) 20 f.
- 233—236. Földi Mihály: Péterke, Szepi meg
a többiek. (Elb.) 80 f.
- 237—242. Ibsen: A trónkövetelők. (Szinm.)
Puskás Endre ford. I K 20 f.
- 243—244. Lakatos László: A francia meny-
asszony. (Elb.) 40 f.
245. De Amicis: Lelki erő. (Elb.) Elek A. ford. 20 f.
- 246—247. Kaffka M.: Utolszor a lyrán. Ver-
sek. 40 f.
- 248—252. Lázár Béla dr.: Színei Merse Pál.
A plainair festés előfűtára. (Négy mame-
léklettel) I kor.
- 253—255. Garvay Andor: Bent az erdőben.
(Dráma) 60 f.
- 256—258. Varjas Sándor dr.: Az álomról.
(Freud álomelmélete) 60 f.
259. Knut Hamsun: New-Foundland ártományain.
(Elb.) P. Abraham Ernő fordítása. 20 f.
- 260—265. Karinty: Budapesti emlék. I K 20 f.
- 266—267. Németh Andor: Veronika tükre.
(Legenda.) 40 f.
- 268—271. Émile Boutroux: A természettörvény
fogalma a jelenkor tudományában és filo-
zofijában. Fogarasi Béla fordítása. 80 f.
- 272—276. Laurids Bruun: Van Zanten boldog
évei. (Szerelmi regény Pelli szigetéről) Zo-
ltán Vilmos fordítása. I kor.
- 277—281. Jules Renard: A smokk. (Humoros
regény) Kosztolányi Dezso fordítása. I kor.
- 282—284. Stendhal: San Francisco a Ripa, Van-
nina Vannini. A láda és a kísértet. (Elb.)
Moij Tamás fordítása. 60 f.
- 285—286. Bacszányi János: Költeményei. (Jubi-
lárius kiadás) Sajtó alá rendezte és a bevezető
tanulmányt írta Váry Rezső. 40 f.
- 287—288. Szilágyi Géza: Ez Pest! 40 f.
- 289—291. Miklós Jenő: Este. (Elb.) 60 fillér.
- 292—295. Bródy Miksa; Klotho. (Elb.) 80 fillér.
- 296—297. Györi Ernő: Aldott legyél te. (Drámai
színjáték három felvonásban.) 40 fillér.
- 298—299. Nagy Lajos: Mariska és János. (Elb.) 40 f.
- 300—301. Balázs B.: Dialogus a dialogusról. 40 f.
- 302—304. Somlyó Z.: Sötét baldachin. (Versek.)
(Karinty rajzaval és előszavával.) 60 fillér.
- 305—307. Bing Ede J.: A cserkészzet utmutatója
60 f.
- 308—310. Kálnoki Izidor: Füst és hamu 60 f.
- 311—313. Upton Sinclair: Az elitelt. (Regény)
Schöner Dezso fordítása az angol eredeti-
ből 60 f.
- 314—315. Karinty Frigyes: Találkozás egy
fiatalemberrel. (Elbeszélések) 40 f.
- 316—318. Thomas Mann: Krüger Tonio. (Elb.)
Földi Mihály fordítása. 60 f.
- 319—320. Richard Voss: A molaravölgyi Adónisz.
Zoltán Vilmos fordítása. 40 f.
- 321—323. Balázs Béla: Az utolsó nap. (Dráma) 60 f.
- 324—326. H. G. Wells: Tengerkisasszony. (Vázlat,
holdfényben) Karinty Frigyes fordítása az
angol eredetiből. 60 f.
- 327—328. Marcel Prévost: Asszonyi dolgokról.
Balla Ignác fordítása. 40 f.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

